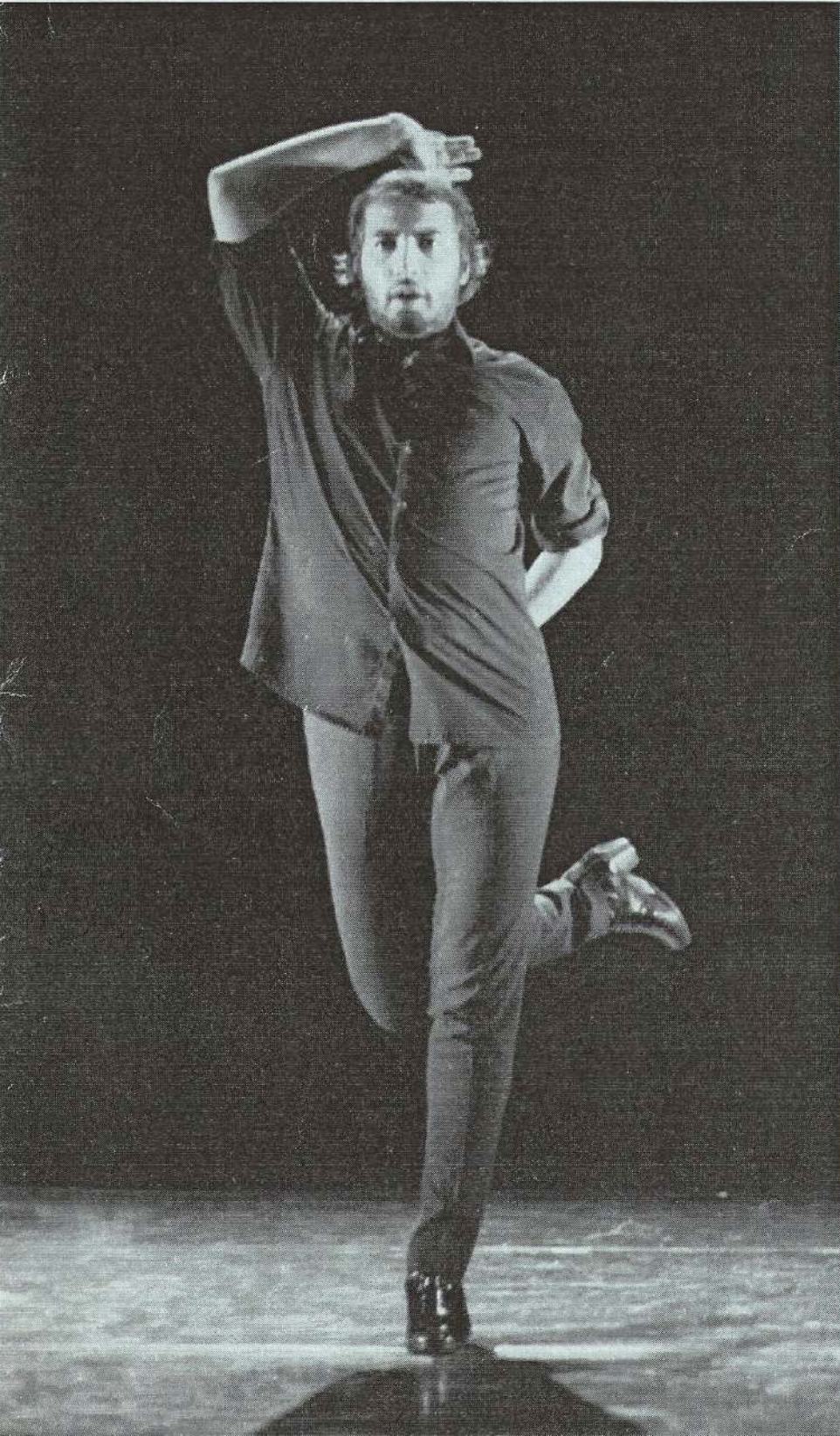

Letra

4

02

Helsingin Flamenco yhdistyksen jäsenlehti

Päätoimittaja:

Irja Kajander-Vierkens, Säästöpankinranta 4 D 37 00530 HELSINKI, p. (09) 773 6412,
irja.kajander@kolumbus.fi

Vakituiset toimittajat:

Tove Djupsjöbacka (kalenteritoimittaja), p. 040 731 4304, tove.djupsjobacka@helsinki.fi

Katia Enbuske, rosaroja@jippii.fi

Terhi Ketolainen, p. 050 351 1979, terhi.ketolainen@kolumbus.fi

Juha Leino, p. 040 562 3933, juha.leino@kolumbus.fi

Sampsa Peltonen, sampsa.peltonen@hotmail.com

Milena Urmas, p. 050 522 9069, milena@jippii.fi

Tommi Virtanen tommivi@hotmail.com

Kuvaaja: Auli Kaartinen

Taitto: Anu Allt, anu.allt@saunalahti.fi

Paino: Otamedia Oy Espoo

ISSN 1456 7938

HELSINGIN FLAMENCOYHDISTYKSEN HALLITUS VUONNA 2002

Puheenjohtaja:

Anne Riikola

Mannerheimintie 140 A 2, 00270 Helsinki, p. 040 716 3134 (yhd. puhelin)
050 561 6586, anne.riikola@helsinki.fi

Hallituksen varsinaiset jäsenet:

Auli Kaartinen

Karviaistie 6 A 12, 00700 Helsinki, p. 050 305 7392, (09) 351 4781,
(09) 5840 4551 työ, auli.kaartinen@btj.fi

Maija Kansanaho

Pastori Jussilaisen tie 4 A 15, 00400 Helsinki, 050 530 5164,
maija.kansanaho@hus.fi

Eija-Liisa Linnapuomi-Kanerva

taloudenhoitaja, Hollantilaisentie 3 as 6, 00330 HELSINKI,
p. 050 514 8343, (09) 482 970, eija-liisa.linnapuomi@kolumbus.fi

Anne Lamberg

jäsenrekisterin hoitaja, Urkupillintie 7 H 78, 00420 HELSINKI,
p. 040 521 2763, 020 483 5911 työ, anne.lamberg@metso.com

Hallituksen varajäsenet:

Terhi Ketolainen

Karhutie 20 A 4, 00800 Helsinki, 050 351 1979, (09) 755 4436 koti,
terhi.ketolainen@kolumbus.fi

Tove Djupsjöbacka

Välskärinkatu 1 b A 23, 00260 Helsinki, p. 040 731 4304
tove.djupsjobacka@helsinki.fi

Sisällys

Puheenjohtajalta	2
Päätoimittajalta	2
Calendario	3
Noticias	5
Musiikkia ilman lokeroita	4
Vicente Amigo Helsinkiin ja Tampereelle	4
Vaasaan flamencoyhdistys, Wasa Flamenco ry	4
Pohjoismaista yhteistyötä	5
Helsingin flamencoyhdistys ry: Hallituksen jäsenet vuonna 2003	5
Helsingin VI Flamencofestivaali: Tove Djupsjöbacka	6
Haastattelussa Miguel Ángel Rojas: Tove Djupsjöbacka	8
Arvostelut:	
Antonia de Cordoban ja Raul Mannolan läksiäiskonsertti: Tommi Virtanen	10
Israel Galván Canela-ryhmän vierailevana koreografina: Tove Djupsjöbacka	12
Mira que mira, Marianna Verdecian flamencojuhla: Irja Kajander-Vierkens	15
Tampereen flamencoviikko revisited: Sampsa Peltonen	16
Maailman flamencot, Meksiko: Katia Enbuske	18
Camaron: Erika Alajärvi	21
Mi flamenco:	
Milena Urmas	24
Jäsenmaksu vuodelle 2003: Maksut ja lomake	25
Kysely Letran lukijoille	26

Flamencovuosi 2002

Kirjoitan tätä tervehdystä Helsingin Flamencoyhdistyksen syyskokouksen aamuna. Tänä iltana valitaan yhdistyksemme uusi hallitus. Vuoden aikana, jonka olen saanut toimia puheenjohtajana, Suomen flamencomailmassa on tapahtunut paljon. Olemme saaneet nauttia espanjalaisten taiteilijoiden vierailuista. Esperanza Fernández ja Rafaella Carrasco tähdittivät edellisiä festivaalejamme täällä Helsingissä. Carrasco vieraili myös Kuopiossa. Tampereen Flamencoviikko elokuussa oli vertaansa vailla. Miguel Poveda, Chicuelo ja Rafael Campallo valloittivat varmasti jokaisen sydämen. María Pagesin compañian esiintyminen kruunasi viikon. Saman kuun lopussa suomalaiset tekivät uudenlaista historiaa ottamalla osaa ensimmäistä kertaa järjestettyyn Fiesta Nórdico -tapahtumaan.

Ennen kuin syksy ehti kunnolla hämärtyä, tanssikoulu Baila Baila kutsui Angel Rojasin Helsinkiin pitämään tanssikurssin. Saman kuun lopussa Helsingin Flamencoyhdistys tuotti yhdessä Canela ry:n kanssa Israel Galvanin tanssikurssin sekä konsertin Kanneltalossa. Ei kulunut viikkoakaan tästä, kun Miguel Poveda saapui Helsinkiin Kaari Martinin kutsumana tekemään musiikkia Compañia Kaari Martinin La Kalevala-teokseen, jonka ensi-illan tulette näkemään Helsingin Savoy-teatterissa flamencofestivaalien yhteydessä.

Ei siis muuta kuin onnea Suomen flamencot. Tanssikoulut ja yhdistykset voivat hyvin, konsertteja ja tapahtumia järjestetään ympäri Suomea. Flamenco on täällä ja pysyy. Onneksi! Voimme kaikki vetäytyä omaan joulurauhaamme hyvillä mielin. Jääkäämme odottelemaan ensi vuoden tulevia tapahtumia ja tähtivierailuja. Luvassa on heti alkuvuodesta Helsingin flamencofestivaali, jonne saamme vieraaksi Nuevo Ballet Espanolin Angel Rojasin ja Carlos Rodriguezin. Juuri tulleen tiedon mukaan myös Vicente Amigo vierailee Helsingissä Finlandia-talossa helmikuussa. Eli näyttää siltä, että ensi vuosi jatkuu yhtä onnekaasti kuin tämäkin vuosi.

Haluan kiittää kaikkia jäseniä kuluneesta vuodesta. Suuren kiitoksen ansaitsevat myös tänään 14.12. kautensa päättävän hallituksen jäsenet, jotka ovat uurastaneet vapaaehtoisesti flamencon edistämiseksi. Ja suuri kiitos Letran toimitukselle hienosta työstä. Myös heidän vapaaehtoinen työpanoksensa on ollut korvaamatonta. Kiitos myös kaikille yhteistyökumppaneille.

Rauhallista joulua ja onnea vuodelle 2003.

Anne Riikola

Letra, kuten Helsingin Flamencoyhdistyskin, täyttää ensi vuonna kymmenen vuotta. Tässä numerossa julkaistun kyselyn avulla on tarkoitus pyrkiä kehittämään lehteä lukijakunnan toivomaan suuntaan. Rakentavat ehdotukset ovat aina tervetulleita. Myös uusia kirjoittajia tarvitaan aina.

Letran ulkoasu muuttui huomattavasti vuoden 1999 alusta. Tässä suuri merkitys oli silloisella taittajallamme Terhillä. Lehteen tuli sisällysluettelo, sivunumerointi, yhtenäinen tyyli, fontit ja vakinainen toimituskunta. Terhin jälkeen hoidin päätoimittajan tehtävien lisäksi vielä taitonkin puoleltoista vuoden ajan. Lehden nykyinen, entistä ammattimaisempi ulkoasu on Anu Alltin käsialaa.

Ensi vuoden alusta Letran päätoimittajaksi ryhtyy Tommi Virtanen. Minä siirryn toimituksen rivi-jäseneksi. Tässä yhteydessä tahdon kiittää kaikkia toimituksen jäseniä heiltä saamastani tuesta ja kaikista niistä artikkeleista, arvosteluista ja haastatteluista, joita he voimiaan säästelemättä ovat näinä vuosina kirjoittaneet. Milena Urmas, Juha Leino ja Terhi Ketolainen ovat olleet mukana siitä asti, kun vuoden 1998 joulukuussa ryhdyin toimitusta kokoamaan. Erika Alajärvi on varmasti ja luotettavasti toimittanut takasivun letran jokaiseen numeroon. Samoin tahdon kiittää kaikkia muitakin Letraan kirjoittaneita avustajia. Kiitän myös lukijoita näistä vuosista ja toivotan onnea uudelle päätoimittajalle.

Tämä numero ilmestyy hieman suunniteltua myöhemmin, koska Letra pääsee painoon vasta Helsingin Flamencoyhdistyksen kokouksen jälkeen 14.12. Toivotan siis kaikille

Onnellista uutta vuotta.

Irja Kajander-Vierkens

Calendario

SUOMESSA:

15.2. klo 19.30 Finlandia-talossa, Helsingissä

16.2. klo 19.00 Tampere-talolla, Tampereella

Vicente Amigo, sekä **José Manuel Hierro** (kitara)

Patrício Camara (lyömäsoittimet, laulu)

Blas Córdoba (laulu)

Francisco Gonzáles (lyömäsoittimet)

Jose Perez "Cucurella" (basso) esiintyvät

Liput Lippupalvelusta ja Tampereella myös Tampere-talon lipputoimistosta.

Liput Helsingin konserttiin 38 ja 42 euroa, Tampereelle 35 ja 40 euroa.

22.2.–2.3. Helsingin VI Flamencofestivaali

22.2.–27.2. **Angel Rojasin** tanssikurssit, Tanssikoulu Footlight, Salomoninkatu.

Ilm. Auli Kaartinen, puh. 050-3057392.

27.2. Klubi-ilta, Kulttuuriareena Gloria,

Pieni Roobertinkatu 2.

28.2. **Compañía Kaari Martin:** *La Kalevala*, ensi-ilta

Savoy-teatteri, Kasarminkatu 46-48 klo 19.

1.3. *Concierto Flamenco:* **Angel Rojas,**

Carlos Rodríguez & muusikot

Savoy-teatteri, Kasarminkatu 46-48 klo 19.

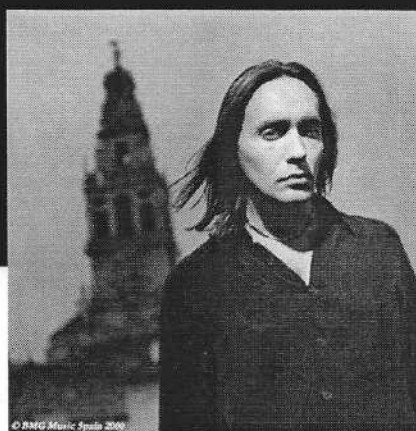
2.3. Lasten flamencofestivaali

POHJOISMAISSA:

Tapahtuu Kööpenhaminassa:

4.1. **Miguel Povedan** ja **Chicuelon** konsertti (järj. Amager Bio)

3-5.1. Miguel Povedan laulukurssi ja Chicuelon kitarakurssi (järj. El Duende)

10-15.1.2003 **La Deblan** tanssikurssit ja

Antonio Gamezin kitarakurssit

(järj. Rytmisk Center)

3-8.2.2003 **Rafaela Carrascon** tanssikurssit

(järj. El Duende)

Lisätietoja: www.elduende.dk

ESPAÑASSA:

27.2.-11.3. VII Festival de Jerez

Esitykset Teatro Villamartassa:

27.2. **Ballet de Cristina Hoyos:** *Tierra adentro*

28.2. **María del Mar Moreno:** *Septiembre*

1.3. **Rafael Amargo:** *Poeta en Nueva York*

2.3. **Ballet flamenco de Eva La Yerbabuena:**
La voz del silencio

3.3. **Rafaela Carrasco:** *La música del cuerpo,*
Mercedes Ruiz: *Dibujos en el aire*

4.3. **Compañía de Javier Barón:** *Dime*

5.3. **Compañía de Antonio El Pipa:** *De la tierra*

6.3. **Javier Latorre y Compañía de Danza:**
Rinconete y cortadillo

7.3. **Compañía de Antonio Marquez:**
Boda flamenca

8.3. **Mayte Martín + Belén Maya:**
Flamenco de cámara

9.3. **Antonio Canales – Manuela Carrasco:**
Tierra y fuego

10.3. **Farruquito, Diego Carrasco**

11.3. **Ballet flamenco Sara Baras:**
Mariana Pineda

Tanssikursseja, m.m. **Matilde Coral, Angelita Gómez, El Guíto, Merché Esmeralda, Rafaela Carrasco, Isabel Bayón, El Pipa, Blanca del Rey.**

MUSIIKKIA ILMAN LOKEROITA

Kitaristi Jason Carter JUMOSSA 21.11.2002

Helsinkiin on syksyllä muuttanut englantilainen kitaristi **Jason Carter**, jota pääsi tuoreeltaan kuuntelemaan JUMO-klubilla. Mukaansa Carter oli kutsunut lahjakkaita suomalaisia muusikkoystäviään, minkä ansiosta illasta muodostui hyvin rento ja positiivisella tavalla erilainen.

Carterin kiinnostus on maailmanmusiikissa, joten ei ole yllättävää, että myös flamenco on hänen kappaleissaan läsnä. Carter ei pidä itseään flamencokitaristina eikä välttämättä haluaisi edes käyttää tuota f-sanaa oman musiikkinsa yhteydessä, mutta flamencotekniikat ja -harmoniat ovat monissa kappaleissa selvästi tunnistettavissa.

Letra toivottaa Jason Carterin tervetulleeksi Helsinkiin ja suosittelee tutustumista hänen kauniiseen musiikkiinsa, jos siihen on tilaisuus. Maistiaisia upouudelta levyltä voi käydä kuuntelemassa hänen kotisivuillaan osoitteessa www.jasoncarter.net

VICENTE AMIGO HELSINKIIN JA TAMPEREELLE !

Flamenco-kitaran uusi kuningas, espanjalainen Vicente Amigo saadaan yllätysvierailulle Suomeen!

Amigo, josta maailman musiikkimetropolit taistelevat, esiintyy huippuyhtyeensä kanssa Finlandia-talossa lauantaina 15.02. ja Tampere-talossa seuraavana päivänä.

Paco de Lucian flamenco-virtuositeetin ja Pat Methenin jazzsävyt ainutlaatuisella tavalla yhdistävä Vicente Amigo kulkee kautta maailman voitosta voittoon. Uusimasta levystään "Ciudad de las ideas" hän sai Latin Grammyn "Best Flamenco Album" sarjassa.

VAASAN FLAMENCOYHDISTYS: WASA FLAMENCO RY.

Vaasassa on tanssittu flamenco tiiviskurssien turvin vuodesta 1997. Vuodesta 1999 toiminta voimistui Tampereen flamencoyhdistyksen tukemana ja vuonna 2000 perustettiin *Vaasaan flamencoyhdistys, Wasa Flamenco ry*. Yhdistyksen tarkoitus on tehdä flamenco tunnetuksi ja tukea sen harrastamista Vaasassa. Tällä hetkellä yhdistyksen listoilla on n. 50 flamencosta kiinnostunutta henkilöä.

Vaasalaista flamencon liekkiä pidetään yllä säännöllisten harjoitusten, tiiviskurssien, vierailevien opettajien ja esiintymisten avulla. Useat opettajat ovat vierailleet Vaasassa, viimeisen kahden vuoden aikana opetusta on yhdistyksen ohjaajien lisäksi tiiviskurssien muodossa antanut **Anna Haaranen**. Yhdistys pyrkii myös järjestämään jäsenilleen yhteisiä illanviettoja vaikkapa flamencoelokuvien tai muiden teemojen parissa. Viime kesänä yhdistys järjesti matkan Tampereen Flamenco-viikolle. Vuonna 2001 alkoi yhteistyö Vaasa Opiston kanssa, jonka kautta järjestetään lukuvuoden kestäviä tanssitunteja kolmelle eri tasoryhmälle. Tanssia ohjaavat sekä Vaasa Opiston että Wasa Flamenco ry:n tunneilla **Krista Lepänen, Katri Pihlaja-Kuhna** ja **Miia Tiuhonen**. Eräs tulevaisuuden toive on, että Vaasaankin pesiytyisi tanssin taitajien lisäksi flamenco-kitaran ja -laulun osaajia.

Yhteystiedot:

Marion Lepistö, puh: 050-4023 645,
sähköposti: marion.lepisto@vaasa.fi

POHJOISMAISTA YHTEISTYÖTÄ

Pohjoismainen flamencoyhteistyö on lähtenyt yhä vilkkaampana käyntiin. *Flamenco Nordico*-projekti on uusi kanava tehdä pohjoismaista flamencoä tunnetuksi. Useinhan käy niin, että kaikki suuntaavat katseensa niin tiukasti Espanjaan etteivät huomaa mitä naapurimaissa tapahtuu. Flamenco Nordico-kokoonpano on pohjoismaisten flamencotaiteilijoiden yhteistyöprojekti, ja siihen kuuluvat laulajat **Thierry Boisdon** ja **Pepita Rohde** Tanskasta, kitaristit **Emil Pernblad** ja **Robban Svärd** Ruotsista sekä tanssijat **Kaari Martin** ja **Tove Djupsjöbacka** Suomesta. Monet ryhmän jäsenistä ovat työskennelleet yhdessä aikaisemminkin, mutta tämän kokoonpanon ensiesiintyminen nähtiin Tampereen Sampilassa 29.11. Samana viikkona ryhmän jäsenet myös opettivat tamperelaisia flamencoharrastajia flamencolaulun ja palmasten taidossa. Monet ryhmän jäsenistä ovat jo varsin ansioutuneita, esim. rytmihirmu Robban Svärd on esiintynyt sellaisten kuuluisuuksien kanssa kuin **Pata Negra**, Emil Pernblad m.m. **José Galvanin**, **Adela Campallon** ja **Encarna Anillon** kanssa.

Mm. NOMUS (Nordiska Musikkommittén) on myöntänyt tukea Flamenco Nordico-projektille. Tuen myöntäminen on merkittävää myös koko flamencogenrelle - kyseessä on taho, joka tukee musiikkia, ja flamenco on usein lokeroitu ainoastaan tanssilajiksi. Flamenco Nordico-projektille kaavailaan esiintymisiä myös muissa Pohjoismaissa.

HELSINGIN FLAMENCOYHDISTYS RY SYYSKOKOUS

Helsingin Flamencoyhdistys ry:n sääntömääräinen syyskokous pidettiin lauantaina 14.12.2002 klo 18.00 alkaen yhdistyksen tiloissa. Kokouksessa puheenjohtajana toimi flamencoyhdistyksen puheenjohtaja Anne Riikola ja sihteerinä Auli Kaartinen. Kokouksessa oli aiheena mm. yhdistyksen toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 2003.

Jäsenmaksu päätettiin kokouksessa säilyttää ennallaan. (Jäsenmaksut ks. sivu 25.)

Kokouksessa valittiin yhdistykselle myös tulevan vuoden hallitus. Jäseniä hallitukseen valittiin puheenjohtajan lisäksi kuusi varsinaista ja kolme varajäsentä.

Helsingin Flamencoyhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin edelleen **Anne Riikola**. Hallituksen jäsenet vuonna 2003 ovat **Auli Kaartinen**, **Maija Kansanaho**, **Anne Lamberg**, **Kirsi Niittyinperä**, **Tina Seidel** ja **Hanna Suominen**. Varajäseniksi valittiin **Tove Djupsjöbacka**, **Eija-Liisa Linnapuomi-Kanerva** ja **Kati Vyyryläinen**.

Oikaisu:

Letra 3 / 02 Juha Leino: Suomi, sauna Siguiriyas.

Miguel Povedan Tampereen festivaalin konsertissaan laulama zambra ei ollut Antonio Mairenan vaan **Manolo Caracolin**.

HELSINGIN VI FLAMENCOFESTIVAALI:

Tove Djupsjöbacka

Helsingin Flamencofestivaali järjestettiin ensimmäistä kertaa vuonna 1993. Festivaali on vakiintunut jokavuotiseksi talvitapahtumaksi, joka tuo korkeatasoista flamenco helmikuiseen Helsinkiin.

Flamencofestivaalin ohjelmaan kuuluu pääkonsertti espanjalaisine huippuesiintyjineen sekä suomalaisia flamencoesityksiä. Lisäksi paikalliset flamencoharrastajat saavat nauttia huippuopetuksesta espanjalaisten pitämällä tanssikurssilla.

Tänä vuonna festivaalin pääkonsertissa esiintyvät madridilaiset flamencotaiteilijat. Tanssijat **Ángel Rojas** ja **Carlos Rodríguez** ovat monelle tuttuja *Nuevo Ballet Españolista*, jossa he toimivat taiteellisina johtajina, koreografeina ja soolotanssijoina. Heidän tyyliinsä voisi määrittellä moderniksi flamencoksi – oman sanomansa he edustavat 2000-luvun flamenco.

Ángel Rojasista (s. 1974) tuli ammattitanssija jo 16-vuotiaana. Hän tanssi mm. **Rafael Aguilarin** ryhmässä ja Madridin espanjalaisessa baletissa, ennen kuin hänet kiinnitettiin **Antonio Canalesin** ryhmään 1992. 18-vuotias Rojas teki *Torero*-teoksessa härän roolin – rooli, jonka vahva tulkinta teki nuorukaisen yhä kuuluisammaksi.

Myös Carlos Rodríguez (s. 1974) aloitti tanssiuransa hyvin nuorena. Rodríguez tanssi m.m. Rafael Aguilarin ja **José Graneron** ryhmissä, sekä vuodesta 1993 soolotanssijana **José Antonion** espanjalaisessa baletissa.

Yhteinen ura lähti nousuun vuonna 1994, jolloin Rojas ja Rodríguez voittivat yhdessä parhaan tanssijan palkinnon Madridin koreografiakilpailussa. Samana vuonna miehet perustivat oman tanssiryhmänsä, joka siitä lähtien on kiertänyt maailmaa menestyksekkäästi. *Nuevo Ballet Español* on vierailut Suomessa kaksi kertaa. Tampereen Flamencoviikolla 1999 esitettiin *Flamenco Directo* ja Kuopio tanssii ja soi-festivaalilla 2001 teos *Furia*.

Tällä kertaa Rojas ja Rodríguez tuovat Suomeen pienemmän konserttikokonaisuuden suurten tanssi-spektaakkalien vastapainoksi. *Nuevo Ballet Españolin* teoksissa nähdään suuria näyttäviä ryhmänumeroita – tässä esityksessä keskitytään ytimeen, eli Rojasin ja Rodríguezin personalliseen tyyliin. Musiikista vastaavat

muusikot, joiden kanssa yhteistyö on kestänyt jo vuosia, ja jotka edustavat samantyyppistä flamenco-näkemyistä kuin Rojas ja Rodríguez – flamenco modernissa muotissa.

Savoy-teatterissa 1.3.2003 esiintyy Ángel Rojasin ja Carlos Rodríguezin mukana kitaristit **Gaspar Rodríguez** ja **Antonio Rey**, laulajat **Mara Rey** ja **Chaleco**, sellisti **Nicasio Moreno**, huilisti **Elisa de la Torre** sekä perkussionisti **Diego Alvarez "El Negro"**.

Kalevala-päivänä 28.2.2003 Helsingin Flamencofestivaalilla nähdään jännittävä kantaesitys – **Compañía Kaari Martinin** teos *La Kalevala*.

Esityksessä kahden suuren kansanperinteen kohtaamisesta syntyy moderni tulkinta musiikista ja flamenco-tanssista. Flamencomusiikin ja -tanssin avulla tuodaan esiin samoja tunteita, jotka ovat perustana suomalaiselle kansanmusiikille ja kansantanssiperinteelle. *La Kalevala* edustaa naisten näkökulmaa eepoksesta – tarinoiden naiset astuvat esiin sankareiden varjosta.

Musiikin teokseen on säveltänyt **Rauli Rantanen**. Se on nauhoitettu varta vasten, ja mukana ovat todellisia huippunimiä. Flamencolaulusta vastaa **Miguel Poveda**, maailman parhaimpia flamencolaulajia, ja suomalaista kansanlaulua laulaa alansa kuningatar **Sanna Kurki-Suonio**. Instrumenteista kuullaan perinteisen flamenkokitaran lisäksi mm. bassoa, viulua, huilua ja rumpuja.

Compañía Kaari Martin on 2001 perustettu suomalainen puoliammattilaisryhmä. *La Kalevalan* koreografiasta vastaa **Kaari Martin**, ja tanssijoina esiintyvät **Tove Djupsjöbacka**, **Suvi Helin**, **Kirsi Kuusmanen**, **Anna Lipponen**, **Kaari Martin**, **Sari Pikkarainen**, **Anu Silvennoinen**, **Katja Toivonen**, **Emilia Uutinen** ja **Kati Vyyryläinen**.

Savoy-teatterin esitysten lisäksi festivaaliin kuuluu klubi-ilta torstaina 27.2.2003, jolloin nähdään suomalaisten flamencotaiteilijoiden esityksiä. Torstaina juhlietaan myös Helsingin Flamencoyhdistyksen 10-vuotisjuhlia.

Tämän vuoden uutuus on lasten oma flamencofestivaali, joka toteutuu sunnuntaina 2.3.2003. Aika ja paikka ilmoitetaan myöhemmin.

Konserttien lisäksi Angel Rojas opettaa suomalaisia flamencotanssijoita viikon ajan, 22–27.2. Kurssit järjestetään Tanssistudio Footlightin tiloissa, Salomoninkatu 5 A.

Helsingin VI Flamencofestivaalin ohjelma:

27.2.2003 **Helsingin Flamencoyhdistyksen 10-vuotisjuhl**

Suomalaisia esiintyjä

Kulttuuriareena Gloria, Pieni Roobertinkatu 12–14, klo 20 alkaen

28.2.2003 **Compañía Kaari Martin: La Kalevala, kantaesitys**

Koreografia: Kaari Martin

Musiikki: Rauli Rantanen

11 tanssijaa

Savoy-teatteri, Kasarminkatu 46–48, klo 19

1.3.2003 **Pääkonsertti: Concierto flamenco**

Angel Rojas ja Carlos Rodriguez, tanssi

Gaspar Rodriguez ja Antonio Rey, kitara

Mara Rey ja Chaleco, laulu

Nicasio Moreno, sello

Elisa de la Torre, huilu

Diego Alvarez "El Negro", perkussiot

Savoy-teatteri, Kasarminkatu 46–48, klo 19

2.3.2003 **Lasten flamencofestivaali**

Aika ja paikka ilmoitetaan myöhemmin.

22–27.2 **Angel Rojasin tanssikurssit, kaksi tasoa**

Tanssistudio Footlight, Salomonkatu 5 A

Alustava aikataulu:

la, su klo 12–14.15 ja 14.45–17

ma, ti, ke klo 17–19 ja 19.15–21.15

to klo 17–18.30 ja 18.30–20

Kurssin hinta yhdistyksen jäsenille on 170 e, josta ennakkomaksuna on maksettava 70 e yhdistyksen tilille, Nordea 206518–21707, viimeistään 16.12.2002 ja loppuosa 100 e viimeistään 31.1.2003. Peruutuskuluina pidätämme 8,50 e.

Sitovat ilmoittautumiset 2.12. klo 9:n jälkeen yhdistyksen puhelimeen 040 7163134.

Haastattelussa Miguel Ángel Rojas

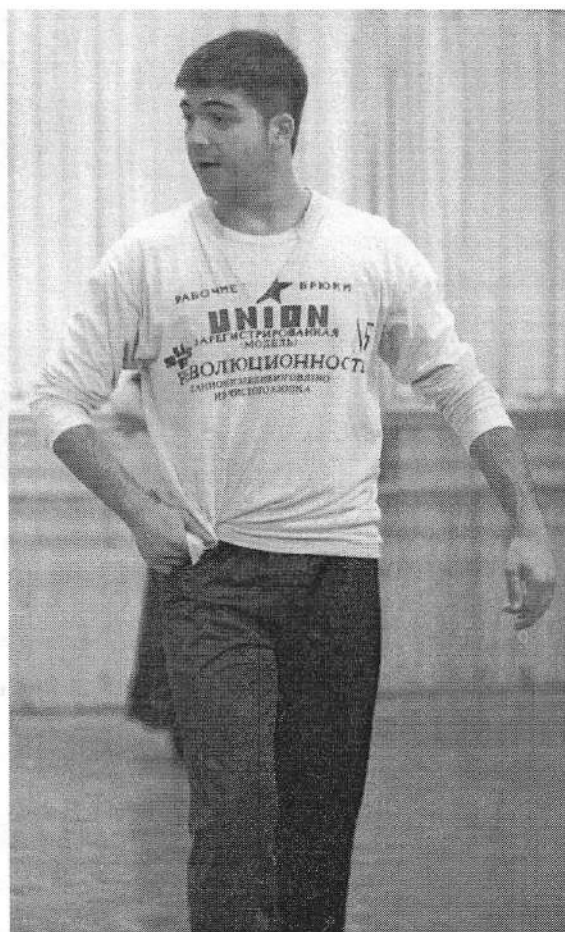
*"Flamenco
elää
sydämessä,
joka sitä
rakastaa"*

Tove Djupsjöbacka

Jo 20-vuotiaana Angel Rojas voitti Madridin koreografiakilpailun yhdessä Carlos Rodriguezin kanssa. Tänä päivänä he vetävät yhdessä omaa ryhmäänsä *Nuevo Ballet Española*, joka on päässyt kiertämään maailmaa varsin laajasti. *Nuevo Ballet Español*, tuttavallisemmin NBE, on vierailut Suomessa jo kaksi kertaa – Tampereen Flamencoviikon pääesiintyjinä 1999 teoksella *Flamenco Directo* (jotkut muistanevat miten puvustus ja soittimet päätyivät Brasiliaan ja tanssijoille metsästettiin bata de colia Helsingistä asti...) sekä Kuopio tanssii ja soifestivaalilla 2001 teoksella *Furia*. Lokakuussa Miguel Angel vieraili jälleen Helsingissä, pitämässä tanssikurssit Tanssikoulu Baila Bailassa. Miguel Angelin syvähaastattelu on julkaistu Letrassa 3/99, joten Letra päättyi tällä kertaa kysymään lähinnä kuulumisia.

Voisitko kertoa hiukan siitä, mitä NBE:llä on parhaillaan tekeillä?

Seuraava ensi-iltamme on tulevana vuonna maaliskuussa. Sen ensimmäinen osa tulee olemaan *Romeo y Julieta*, eli flamencoversio *Shakespearen* Romeosta ja Juliasta, ja toinen osa minun tekemäni flamenco-tanssiteos *Tierra* (Maa). Sen lisäksi esitämme Madridissa nyt joulukuussa esityksen, joka on kokoelma siitä, mitä *compañía* on tähän asti tehnyt – se on suurrempi show, paljon tanssijoita, paljon muusikoita...

Angel Rojas. Kuva AK

Onko *compañía* ennen tehnyt tällaista juonellista flamencoteosta?

Lähimpänä juonellista oli teos, joka toi (yllämainitun) koreografiakilpailuvoiton 1994, mutta siinä ei ollut hahmoja eikä varsinaista juonta – se oli enemmänkin tunnelmapohjainen, hiukan *Chaplinin* Nykyaajan henkeä. Tämä on kuitenkin ensimmäinen kerta kun tartumme klassikkoon. Parhaillaan luemme teosta, tutustumme hahmoihin ja päätämme keitä niistä tulemme käyttämään. Teokseen tulee vain tärkeämmät, kuten *Romeo* ja *Julia* tietenkin, *Tebaldo* (Tybalt), *Mercutio*, *Imettäjä*... Mutta esim. *Romeon* ja *Julian* vanhemmat eivät esiinny teoksessa.

Teoksessa ei ole suurta tanssijajoukkoa, se on enemmänkin minimalistinen. Muusikoilla on myös roolit, joten he eivät ole lavalla pelkästään soittaakseen vain myös näytelläkseen. Koreografia on flamenco, mutta modernissa hengessä, kuten myös musiikki, josta vastaa omien muusikkojen lisäksi m.m. pianisti **Pablo Suárez**. Laulajat tulevat laulamaan *Shakespearen* tekstejä, espanjaksi käännettyinä. Tällaisen teoksen tekeminen on monimutkaista, mutta kiinnostavaa. Pidän haasteista!

Flamencomaailmassa tehdään tällä hetkellä varsin paljon tämäntapaisia juonellisia flamencoteoksia. Mitä pidät niistä?

Niitä tehdään paljon, kyllä. *Romeon ja Julian* tekeminen oli itse asiassa *Carloksen (Rodríguez)* idea, itse ehdotin *Carmenia*. Pidän siitä ettei tanssia tehdä aina vain tanssin vuoksi, tarinaa voi kertoa monella tavalla. Teosta tutkiskellessa innostun yhä enemmän – koko ajan tulee ideoita miten voisi muotoilla hahmot...

Mitä arvelet flamencon tulevaisuudesta, millaisia teoksia flamencomaailmassa syntyy?

Mielestäni flamencon tila on tällä hetkellä varsin hyvä. Flamenco kulkee hyvää polkua, sillä on vakiintunut kansainvälinen yleisö. Tiedetään jo, ettei flamenco ole folklorea, vain taidemuoto kuten esim. kuvataide. Tällä hetkellä tehdään paljon suuria juonellisia flamencoteoksia, kuten **Antonio Canalesin** *Minotauro* tai **Sara Baraksen** *Mariana Pineda*. Pääasia on tehdä teokset hyvin jos niihin ryhtyy.

Toistaiseksi flamencoartistit ovat lähinnä espanjalaisia, tuleeko flamenco kansainvälistymään vai pysyykö se espanjalaisten taidelajina?

Kun kerroin ystäväilleni että olin menossa Suomeen opettamaan, he olivat tietenkin ällistyneitä, varsinkin kun kerroin että täällä tanssitaan hyvin. Monet espanjalaiset tietävät jo, että ulkomailla flamenco on hyvin suositua, ja siitä tiedetään paljon.

Flamenco on syntynyt Espanjassa, mutta elää sydämessä, joka sitä rakastaa – sydämessä, jossa löytyy tunteita. Ei kansallisuudella ole väliä, eikä myöskään sillä oletko mustalainen vai et. Ei-mustalaisia flamenco-taiteilijoita on jo kuinka paljon tahansa, m.m. **Paco de Lucía** ja minä itse. Ei välttämättä tarvitse olla syn-typeräinen hollantilainen maalatakseen kuin **van Gogh** – jokainen maalaa niin kuin haluaa, niin kuin tuntee. Jokainen myös tanssii flamencoja niin kuin tuntee.

Asut Madridissa, jossa flamencoelämä on varsin vilkasta. Onko flamencossa olemassa madridilaista koulukuntaa?

Kyllä. Henkilökohtaisesti en juurikaan pidä siitä, vaikka asunkin Madridissa. Ryhmäni kulkee omaa tietään. Madridissa on paljon ihmisiä, jokaisella on oma tyylin-sä. Tekniikka on hyvin tärkeää – jalkatyö on tärkeämpi kuin kädet. Kuitenkin suurin osa tärkeimmistä opet-

tajista, kuten esim. **Rafaela Carrasco**, ovat andalusialaisia. Madridilaiset ovat kuitenkin yleisesti ottaen enemmän avoimia andalusialaisia kohtaan kuin toisin päin. Vaikutteet kulkevat useimmiten Andalusian Madridiin, harvoin toisin päin.

Entä esityksissä, tuntuuko erilaiselta esiintyä Madridissa verrattuna esim. Sevillaan?

Ehdottomasti – Sevillassa tuntuu yleensä pahalta! Sevillalaiset ovat hyvin sulkeutuneita ja he ovat flamencon suhteen melko omistuksenhaluisia. He katsovat yleensä esityksiä sillä silmällä että 'tanssitte kyllä ihan hyvin, mutta se mitä Sevillassa teemme on paljon arvokkaampaa'. Sevillan bienalella taas yleisö koostuu lähes kokonaan ulkomaalaisista.

Madridin yleisöä arvostan suuresti – he tietävät paljon ja ovat jo nähneet paljon. Madridissa vallitsee tietty pluralismi – useampi näkökulma on aina mahdollinen, ja ihmiset ovat avoimempia. Jerezissä viihdyn erinomaisesti! Jerezin festivaalilla yleisö koostuu hyvin erilaisista ihmisistä ja festivaalin esiintyjä on monenlaisia. Jerezin yleisö pitää meistä paljon, viimeksi esityksemme oli melkein loppuunmyyty.

Minkälainen on hyvä flamencotanssija?

Hänen pitää olla sielukas, sydämellinen. Hyvä tekniikka on tietenkin pakko olla, ja lopuksi suuri annos onnea.

Opetatko?

En. Ennen opetin *Amor de Diosessa*, nykyään ei ole aikaa. Opetan pelkästään omaa ryhmääni. *Amor de Diosella* on omat piirinsä, ja minä haluan keskittyä täysin *compañiaan*. Pidän opettamisesta, mutta en halua tehdä sitä koko ajan, viikon kurssi on tietenkin eri asia.

Olet vielä varsin nuori ja olet tehnyt jo paljon. Mitä tulevaisuus tuo? Tällä hetkellä *compañia* on elämäni. Tärkeitä ovat myös kotini ja perheeni. En tiedä kauanko aion tanssia aktiivisesti. Tanssijan ammatti on melko rankka, olisi esim. hienoa olla enemmän kotona – tällä hetkellä olen matkoilla lähes koko ajan. On hyvin mahdollista että kymmenen vuoden päästä teen lähinnä koreografioita ja opetustyötä.

Antonia de Córdoba ja Raul Mannola. kuva: AK

Antonia de Cordoban ja Raul Mannolan läksiäiskonsertti keräsi paljon yleisöä CORDOBA MORA JUMOSSA 23.10.

Tommi Virtanen

Jumon jazzklubi oli mukavasti täynnä Antonia de Cordoban ja Raul Mannolan läksiäiskeikalla. Aficionadot tietävät kuinka tärkeitä he ovat olleet Suomen flamencoelämälle, joten turha suitsutus ei lienee tarpeellista. Lukuisat konsertit, vuosien opetustyö ja neljä äänitettä ovat antaneet oikeutetusti näkyvän paikan tälle avioparille, tohtisinko jopa käyttää ilmaisua, flamencokuninkaallisillemme. No, jotta muut aatelist eivät loukkaantuisi, puhukaamme vain Antoniasta ja Raulista.

Olo on joka tapauksessa haikea menettäessämme heidät takaisin Andalusialle. Antonialle, Cordoban tytölle, muutto naapuriprovinssiin Huelvaan on kuin kotiinpaluu, mutta näin kokee myös Raul, joka on jo toistamiseen muuttamassa Espanjaan: "Minulla on kaksi kotia, Suomi ja Espanja. Kun olen toisessa, ikävöin toista. Täällä asuessa on koko ajan tunne että jotain puuttuu, ikävöin kotikaupunkiani Cordobaa. Andalusiassa taas muistelen kaiholla Suomen kesää, rantasaunaa ja koivuja." Niinhän se taitaa olla ihmiselo, koskaan ei olla täysin tyytyväisiä, aina jotain haikaillaan. Varmasti tätä lukiessa

kaikilla meillä mieli alkaa kaihoamaan takaisin Andalusiaan. Jopa niilläkin, jotka eivät ole siellä vielä käyneet. Jos aviopari Mannola-Cordoba muodostuu vastakohdista, myös konsertti oli jakaantunut viileään jazziin ja lämpimään flamencoön. Odotin paikalle flamenco -aficionadoja joukkioineen, mutta ilahdukseksi sain huomata monen jazzarinkin pyörivän klubilla kuin kotonaan. Viime keväänä julkaistu Raul Mannola Quintetin jazzlevy ei ole jäänyt huomiotta. Varmasti myös konserttipaikan valinta vaikutti yleisön heterogeenisyyteen. Hyvä näin. Tällaisilla crossover konserteilla on virkistävä vaikutus maam-

me flamencoelämään. Illan aloittanut jazzosuus oli instrumentaalinen, ilman Antonian flamencolaulua. Mannolan säveltämiin teoksiin solistisia taitojaan pääsivät esittelemään säveltäjän lisäksi niin puhallinsoittaja Kai Olander, kuin basisti Harri Virtamokin. Perkussioita varmaotteisesti hoitaneet Karo Sampela ja Ricardo Padilla hoitivat tonttinsa moitteetta. Viitteitä flamencoon oli niukasti itse kappaleissa, lähinnä sitä loi maestron oma kitarointi, joka sekin oli miksattu muun bändin sekaan, yhdeksi muista. Bändi antoi runsaasti tilaa sooloille, varsinkin Olanderille, joka on jo pitkään ollut Mannolan luottomies. Niin poikkihuilulla kuin foneillakin operoivan taiturin puhaltelua onkin aina ilo kuunnella.

Palatkaamme ajassa 80-luvun loppupuolelle Mannolan kertoessa ensimmäisen Espanjaan lähdön tuntemuksista.

“Mua ei päästetty siviilipalvelukseen, joten kun kieltäydyin menemästä aseettomaan palvelukseen, jouduin oikeuteen ja sain vankilatuomion. Samana päivänä kun pääsin vankilasta lähdin bussilla kohti Espanjaa. Mulla oli toisella olalla kitara ja kädessä laukku missä oli vaihtovaatteet ja koko muu omaisuus. 6000 markkaa oli ommeltuna housunsaumaan. Oli tosi upea olo, täydellinen vapauden tunne.”

“Kuuntelin flamencoä koko matkan Saksan ja Ranskan läpi, ja bussi saapui Espanjaan oli aamu juuri sarastamassa. Mentiin johonkin kuppilaan mikä oli jo auki ja sain ensimmäisen cafe con lechen. Se oli tosi hieno fiilis. Vankilassa olin joka päivä yhdeksän kuukautta kuunnellut flamencoä ja unelmoinut siitä. Se kontrasti mistä olin tullut, kaikki kuvitelmat ja suuri into, se oli kuin jostain sadusta koko juttu. Se oli elämäni hienointa aikaa.”

Yhdeksän kuukauden odottaminen on pitkä aika. Eipä ihme jos sen jälkeen välimeren tuulet saavat keuhkoista onnenparkaisun purkautumaan. Tuon tuoksun haistaneet tietävät kyllä tunteen.

“Mullahan oli semmoinen romanttinen ajatus että se on paratiisi, että kaikki tajuaa flamencoä. En törmännyt mihinkään ikävään, ihmiset oli ystävällisiä, mutta käsitys siitä, että kaikki ymmärtää flamencoä oli väärä. Laulajiahan oli vähän joka kuppilassa, mutta yllätyin siitä, että flamencokitarasta harva ymmärsi mitään, ei edes laulajat.”

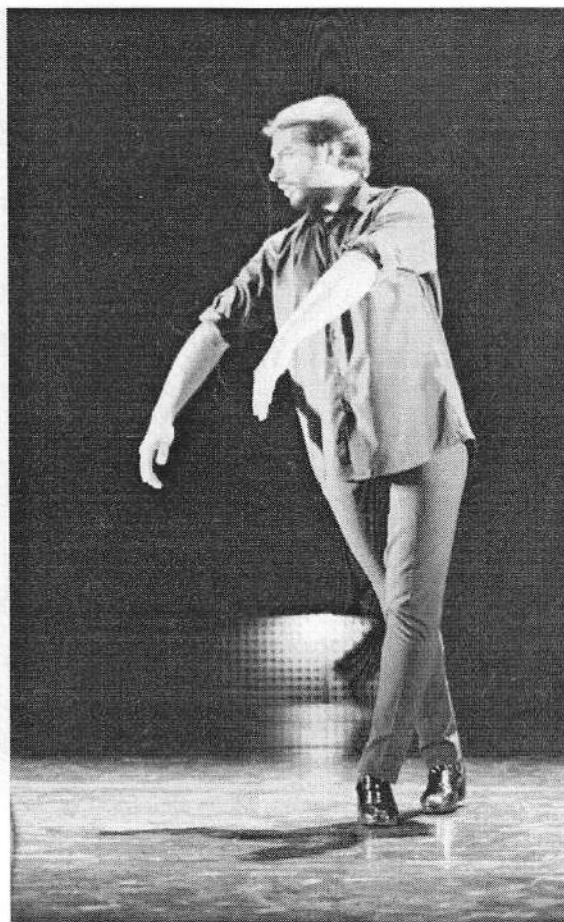
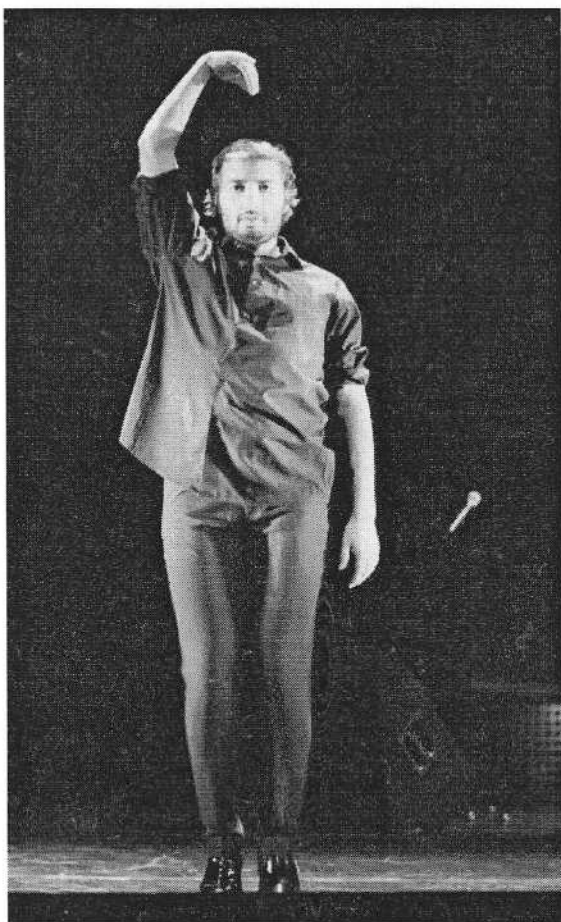
Noista samaisista kuppiloista löytyi Antoniakin, joka ei vielä silloin tiennyt tulevaisuuden flamencolaulajan urastaan, kunhan vain oli laulellut. Ujo suomalaispoika ei saanut silmiään irti Cordoban puheliaasta työstä, eikä ole saanut vieläkään. Nyt silmäteriä on tosin kaksi; Antonian lisäksi 3-vuotias Aurora. Kun pariskunta kymmenisen vuotta sitten tuli Suomeen ensin käymään, sitten jäädäkseen, en minä vielä tiennyt flamencosta mitään. Kysyinkin kommenttia kemiläiseltä flamenco-veteraanilta, Jouni Elgandilta, joka jo silloin oli soittanut pitkään flamencokitaraa. “Näin Raulin ensimmäistä kertaa Oulun NUKUlla. Oli kiva tavata kitaristi josta en ollut edes kuullut kuin vähän aikaisemmin. Heti huomasin että hän oli sataprosenttisesti omistautunut flamencokitaralle. Itse olin soittamisen lisäksi pyrkinyt myös olemaan hyvä perheenisä ja tekemään muitakin töitä. Silloin tuli mieleen että ehkä olisi itekin pitänyt viettää aikaa paikan päällä, eikä vain elää levyjen varassa. Se juttu oli selkeämmin hallussa Raulilla. Huomasin, että se oli oppinut perustan tosi hyvin. Myös Antonian laulu teki minuun vaikutuksen. Olen aina pitänyt hänen äänestään.”

Cantaora Antonia de Cordoba paranee kuin hyvä viini, sen saimme läksiäiskonsertin flamencosetissä kokea. Olisiko äiteyden aika kypsyttyä ja syventänyt hänen ilmaisuaan? Näin luulen. Konsertti loppui pitkiin aplodeihin ja loppubuleriaksiin, ja yleisö jäi vielä hehkumaan, odottamaan seuraavaa keikkaa.

*“Oi, oppi ottakaatte joutsenista,
ne lähtee syksyin, palaa keväisin.*

*Mut talven poistuneen kun täältä näätte,
ma rukoilen, ma pyydän: palatkaa!”*

(Eino Leino)

Israel Galván. Kuva AK

Flamencon luovaa hulluutta

Tove Djupsjöbacka

Israel Galván, tanssi; José Anillo, laulu; Alfredo Lagos, kitara.

Soleá, koreografia Anna Niinimäki. A Flor de Piel, koreografia Belén Maya. 4 Jinetes, koreografia Israel Galván. Tanssi: Erika Alajärvi, Soili Heikkinen, Anna Niinimäki ja Annatuuli Saine.

Pimeänä syysiltana flamencováki kokoontui Kanneltaloon, katsomaan Israel Galvánin esitystä. Israel vieraili Suomessa viikon ajan Canela-ryhmän vierailevana koreografina sekä pitämässä tanssikurssia edistyneille. Ohjelmaan saatiin myös Galvánin esitys yhdessä laulaja José Anillon ja kitaristi Alfredo Lagoksen kanssa. Mielestäni on hienoa nähdä maailmanluokan tanssijan esitys näin intiimillä kokoonpanolla, suurien tanssispektaakkeleiden vastapainoksi.

Tällä kertaa vieraiden esiintyminen jäi varsin lyhyeksi, ainakin lipun hintaan nähden, hienoja muusikkoja olisi mielellään kuullut enemmänkin. Lagoksen kitarasoolo jäi kokonaisuudessa hiukan irralliseksi ja Anillon mainiota laulua olisi kelvannut kuulla enemmän. Kitarasoolon päätteeksi laulettu cantiñasletra antoi lisämakua.

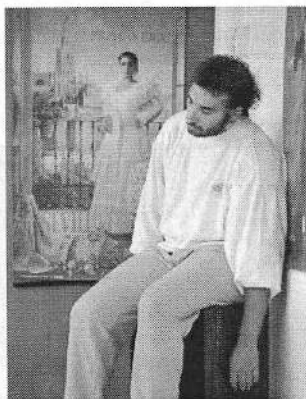
Israel Galvánin esiintyessä Tampereella viime vuonna **Milena Urmas** käytti hänestä arvostelussaan nimitystä "Flamencon Salvador Dalí", joka oli muuten lainattu esityksen mainoksiinkin. Kyseessä on taiteilija joka tekee lajissaan jotain aivan mullistavaa. Israelin tanssia katsoessa lokahtaa suu auki, eikä voi muuta kuin haukkoa henkeä, mihin kaikkiin omituisiin asentoihin mies aikoo tällä kertaa vääntää itsensä? Galvánilla on vankka flamencopohja ja hän on vienyt flamenconsa aivan omaan suuntaan.

Aika näyttää saako Galván seuraajia – saavatko canaleriat* tulevaisuudessa seurakseen galvaneriat?

Itse luulen, että Galvánin vahvin vaikutus on tietyn rohkeuden luominen – jos flamencon tuntee, sillä voi tehdä melkein mitä vain. Galvánin tanssi on parhaimmillaan äärimmäisen jännittävää – koskaan ei tiedä mitä seuravaaksi tapahtuu. Hänen taakkanaan on tietty dynamiikan puute. Kun tanssi koostuu asennoista ja nopeista rytmi-impulsseista, jää kaipaamaan jonkinlaista linjaa kaikkien aksenttien kesken.

Galvánin suhde musiikkiin on yhtä omaperäinen kuin hänen liikekielensä. Yksikään compás ei täyty perinteisistä rytmeistä tai markkeerauksista. Minulle hienompia hetkiä ovat ne, jolloin Galván kaiken myllerryksen ja liiketulvan jälkeen tuottaa jonkun vaikuttavan cieron silloin tuntee että compás on läsnä. Kun joka compás täytetään irrallisilla aksenteilla tulos on sinänsä kiinnostava, mutta pidemmän päälle melko raskas.

Illan koreografioista toimivin oli ensimmäinen, *tonás de la Metamorphosis*, jossa rakenne oli selkeä – letrat ja koputusosuudet erottuivat. Säestyksenä oli ainoastaan Anillon laulu. Koputusosissa Israel yhden miehen orkesterina täytti tilan ja ajan niin täysin, ettei muita muusikkoja jäänyt kaipaamaan. Erityismaininnan ansaitsee tonán näyttämöllinen kokonaisuus – laulajan saapuminen ja poistuminen oli rakennettu osaksi teosta, kuten myös näyttämön taustakankaan nostaminen teoksen päätökseen.

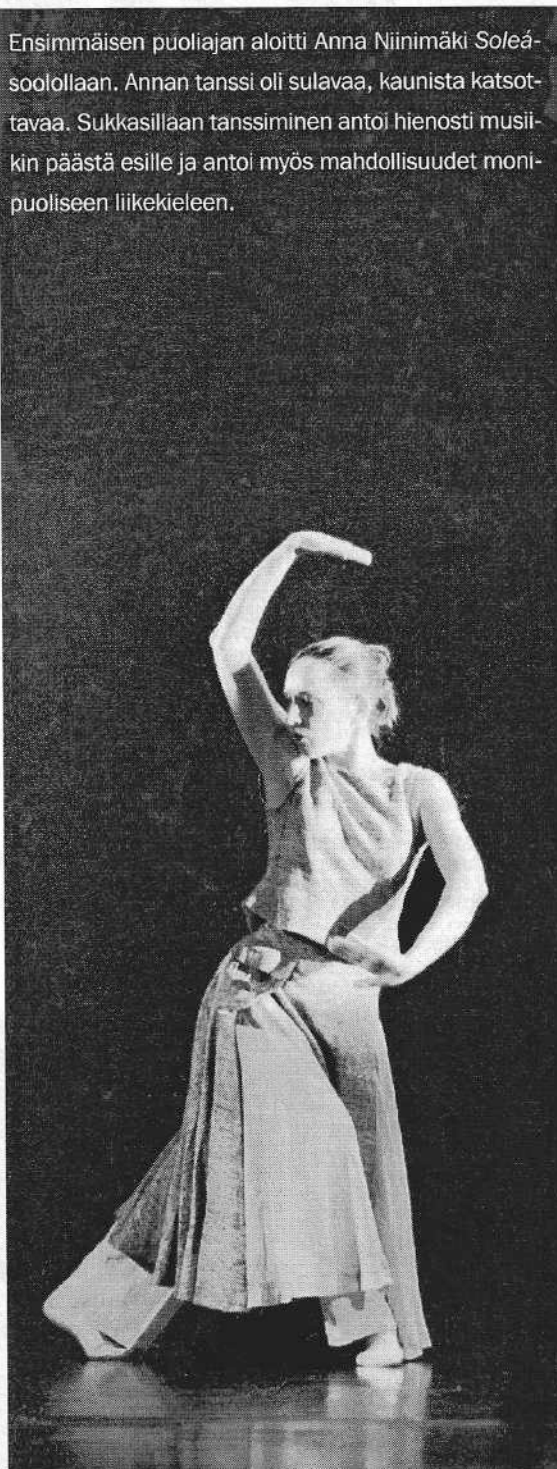

Israel Galván peñalla. Kuva AK

Näyttävästi visualisoitua suomalaista

Illan ensimmäisellä puoliajalla esiintyivät suomalaiset flamencotaiteilijat *Canela*-ryhmästä; **Erika Alajärvi, Soili Heikkinen, Anna Niinimäki** ja **Annatuuli Saine**. Illan kolme teosta antoi selkeän kuvan ryhmän linjasta – kaikki esitykset olivat tarkasti suunniteltuja kokonaisuuksia ja näyttävällä visualisoinnilla on tärkeä osuus. Kanneltalo sopii tällaisiin esityksiin mitä parhaiten – **Juha Westmanin** suunnittelema valaistus toimi hyvin.

Ensimmäisen puoliajan aloitti Anna Niinimäki *Soleá*-soolollaan. Annan tanssi oli sulavaa, kaunista katsottavaa. Sukkasillaan tanssiminen antoi hienosti musiikin päästä esille ja antoi myös mahdollisuudet monipuoliseen liikekieleen.

Anna Niinimäki: Soleá. Kuva AK

*canalerías - Tanssija Antonio Canalesille tyypilliset liikkeet.

A Flor de Piel. Kuva AK

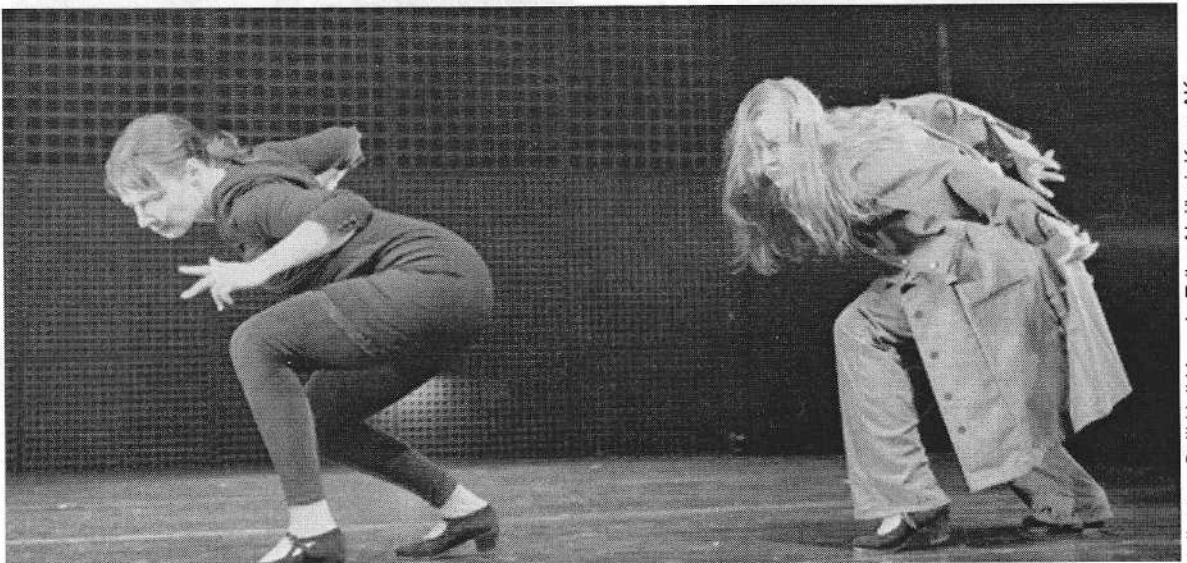
Illan toinen teos oli Belén Mayan tilausteos *A Flor de Piel*, joka kantaesitettiin jo vuosi sitten. Teos on tyylikäs alusta loppuun valaistuksineen pukuineen. Tanssijoina esiintyivät Erika Alajärvi, Soili Heikkinen ja Annatuuli Saine. Teos oli mielestäni kypsytynyt sitten viime näkemäni, tanssijat olivat liikkeellisesti varmoja. Rytmisesti sen sijaan toivomisen varaa jäi runsaasti – juuri mikään koputus ei ollut rytmisesti kohdallaan! Nauhamusiikkiin tanssiessa on tietenkin omat ongelmansa, mutta näin rytmisesti epäpuhdasta tanssia ei saisi päästää läpi, varsinkin kun lavalla ovat kokeneet tanssitaiteilijat. Ilmaisun vahvistumista voisi vielä toivoa tyylikkään kokonaisuuden mausteeksi – petenera, siguriya ja alegrias kulkivat nyt ohi melko samanlaisina. Lopuksi sentään irtosi hymyä.

14

Ryhmän uusin teos oli Israel Galvánilta tilattu *4 Jinetes* (Neljä ratsumiestä). Musiikiksi oli valittu **Enrique Morenten** *Omega* – oiva valinta, Omegassa on jotain sitä samaa luovaa hulluutta ja voimaa kuin mitä Galvánissakin. Kannel-talon takaseinän paljastaminen toimi täysin erilaisen tunnelman luomiseksi. Koreografian suhteen pätee samat kommentit kuten Israelin tanssiin – koreografian koostuminen asennoista ja aksenteista jää melko puuduttavaksi kun minkäänlaista vaihtelua ei ole. Hienoa oli kuitenkin nähdä Canela-naiset tanssimassa jotain niin erilaista, ja hyvin he siitä suoriutuivat.

Soolo-osuuksissa vaikutti varsinkin Anna Niinimäki voimakkaalla liikkeillään. Annatuuli Saineen tanssissa jäin kaipaamaan enemmän voimaa vartalonkäyttöön ja tarkempaa liikkeiden ajoitusta. Soili Heikkisellä oli molemmissa teoksissa silmäkulmassa lämmin pilke, joka erottui edukseen. Flamenco voi olla täyttää hulluutta, huumoria, kunhan se on sydämellä tehty!

4 Jinetes. Soili Heikkinen ja Erika Alajärvi. Kuva AK

Mira que mira

Marianna Verdecian flamencojuhla Ravintola Kaisaniemessä 4.10.2002

Tätä minä pidän todellisena kulttuuritekona.

Marianna Verdecia oli koonnut Mira que mira -juhlaan monipuolisen esiintyjäjoukon. Ilta oli näinollen paitsi viehättävä flamencojuhla, myös varsin kattava katsaus flamencon koko kenttään Helsingissä. Ryhmänumeroiden ja soolo-esitysten lisäksi kuultiin musiikkia ja yleisökin pääsi tanssimaan. Arvostan suuresti sitä, että joku oli valmis näkemään sen vaivan, mikä tällaisen tilaisuuden järjestämisestä koituu ja samoin sitä, että niin moni oli halukas siellä esiintymään.

Irja Kajander-Vierkens

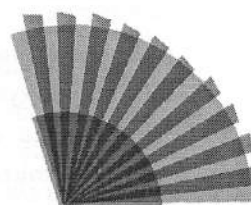
15

Juhlassa esiintyi suuri joukko toinen toistaan viehättävämpiä tanssijoita. Tilaisuudessa nähdystä esityksistä minulle jäivät erityisen hienoina kokemuksina mieleen **Sari Pikkaraisen** bulerías, **Tove Djupsjöbackan** paljasjalkainen tientos, Marianna Verdecian siguiriyas ja **Erika Alajärven** soleá. Sarin tanssissa on luontevuutta ja rentoutta, joka synnyttää improvisaation illuusion. Aivan yhtä viehättävää, vaikka täysin erilaista, oli Mannan siguiriyen täydellisen harkittu linjakkuus. Toven pienieleinen tientos vaikutti sisäänpäinkääntyneisyydellään, mitä vielä yksinkertainen ruskea puku korosti. Erikan tulkinnan voima puolestaan riittäisi täyttämään suuremmankin näyttämön. Hänen tanssissaan ihailen erityisesti vahvaa tilankäyttöä, äärimmilleen vietyjä liikkeitä, suurta lämpöä ja sisäistynyttä sielukkuutta.

Juha Leino laulaa aina vain paremmin. Marianna Verdecian kanssa esitetty siguiriyas oli aivan erityinen kokemus, jota ei pystynyt häiritsemään edes salin toisella reunalla ruokailuaan aloitteleva seurue.

Mainitsemisen arvoinen oli myös Mannan suurtyö useiden numeroiden puvustajana ja koreografina. Hänen pukunsa ovat aina yhtä hienostuneen tyylikkäitä ja arvokkaita sekä väritykseltään rohkeita. Koreografina hän on klassisen linjakas.

Kaikin puolin onnistunut ilta päättyi Mannan ja **Sampsan Peltosen** sevillanasperformanssiin *A la puerta de Toledo*, jossa Sampsan ja Manna tanssivat ja lauloivat yhdessä ja erikseen.

Kiitos tästä illasta järjestäjille ja kaikille osanottajille.

Tampereen flamencoviikko revisited

Sampsä Peltonen

eli erään arvostelun tarina

Flamencoesitysten arvostelu on totisesti vaikeaa puuhaa. Esitykset herättävät yleensä kyllä ajatuksia, mutta niiden saaminen paperille ennen Letran juttujen määräaikaa osoittautuu kerta toisensa jälkeen lähes ylivoimaiseksi. Ja sitten kun tiedostoja lähettelee pikkutunneilla päätoimittajan sähköpostiin, voi sattua kaikenlaista. Tampereen flamencoviikon suomalaisen flamencon maanantai-illan 29.7.2002 arvostelulle kävi näin, ja pisteenä iin päälle koneeseen pureutunut virus muutti olemassa olleen asiakirjan iloiseksi rimpsuksi dollarimerkkejä, asteriskeja ja kaukoitámaisia hyperlinkkejä...

16

Onneksi Tamperelaiset ovat kuitenkin aina osanneet järjestää Telakalla niin menevää ohjelmaa, että muistot eivät hetkessä haalene; tässä siis – tiivistetyssä muodossa – ajan kultaamaa muistelua kyseisestä keikasta, joka avasi flamencoviikon suurelle yleisölle.

Tampereen kesä oli saanut lähes trooppiset mittasuhteet, kun hikiäinen flamencolauma jonnotti lippuja Telakka-ravintolan yläkerran ohjelmalliseen saunailtaan. Niin kuin jo muutamana edellisenäkin vuonna, moni jäi nuolemaan näppejään, kun yleisöä mahtuu intiimiin esitystilaan sangen rajallinen määrä. Tilanvaihtoa oli kuulemma tänäkin vuonna mietitty, mutta perinteikkään tiiviistä tunnelmasta ei haluta luopua. Ja totta onkin, että isommassa tilassa kotimaisen flamencon illoista katoaisi auttamatta osa charmista.

Kati Vyyryläinen ja Marjo Ikonen. Kuva AK

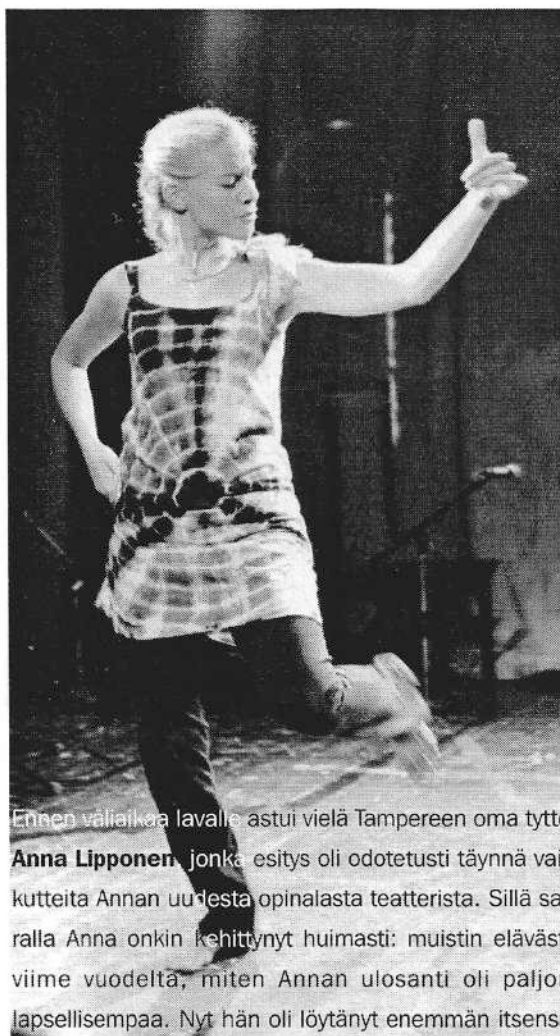
Katia Enbuske. Kuva AK

Illan aloitti **Kati Vyyryläisen** ja **Marjo Ikosen** draamallinen tanssiteos *Kohti kuvajaista*, jonka musiikissa yhdistettiin flamencokitaran (**Vesa Jaakola**) säveliin jousisointuja (**Tove Djupsjöbacka**) ja eksotiikkaa (didgeridoota ja darbukaa). Noin 20 minuuttia kestänyt esitys oli vahva, mutta sitä oli melko raskas seurata pienessä tilassa liian läheltä. Esitys oli sijoitettu illan alkuun, sillä sitä varten oli lavalle tuotu lavasteita, mutta esiintymisjärjestys ei ollut kuitenkaan loppuun asti mietitty. Katin ja Marjon teoksen täysinäisyys soi seuraavan soolonumeron intensiteettiä huimasti.

Soleá por bulerías –soolon tanssi Suomessa debyyttinsä tehnyt Espanjasta hiljattain kotiutunut **Katia Enbuske**. Katian vartalonlinjat pysyivät esityksen ajan siisteinä, mutta koputukset tahtoivat ehkä jännityksestä johtuen lähteä juoksemaan tempon edellä; tästä vähän masentuneena Katia kommentoi myöhemmin, että oli ”vikatikki mennä Telakalle esiintymään”. Minusta sen sijaan vikatikki ei ollut esiintymiskokemuksen hankkiminen kovassa seurassa, vaan musiikkivalinta. Solo compás –levy saattaa äkkiseltään tuntua turvalliselta valinnalta, mutta sen flamencolle luonnottoman tasainen rytmi ei olekaan niin helppo esiintymistilanteessa, kun tanssilliseen ilmaisuun pitää hakea tukea ja innoitusta musiikin vivahteista.

Suvi Helin. Kuva AK

Anna Lipponen. Kuva AK

Ennen väliaikaa lavalle astui vielä Tampereen oma tyttö **Anna Lipponen**, jonka esitys oli odotetusti täynnä vaikutteita Annan uudesta opinalasta teatterista. Sillä saralla Anna onkin kehittynyt huimasti: muistin elävästi viime vuodelta, miten Annan ulosanti oli paljon lapsellisempaa. Nyt hän oli löytänyt enemmän itsensä näköisen tavan esiintyä rohkeasti mutta säilyttämällä silti nuoren naisen herkkyyden. Annan valitsemat päiväkirjan otteita osin muistuttavat tekstit sopivat hyvin **Mayte Martínin** kappaleiden kaipaileviin sanoituksiin.

Väliajan jälkeen yleisö sai kuunnella tasalaatuisen kimaran instrumentaalista flamenco **Juha Leinon** laulamana. Häntä säestivät **Juho Koskimies**, **Maija Lepistö** ja **Aram Aflatuni**. Taranta, Fandangos, Alegrías, Tangos ja Bulerías olivat kaikki vakuuttavia esityksiä, mutta kokonaisuuteen jäi kaipaamaan selkeää ”piikkiä”, jotakin, joka olisi noussut kohokohdaksi.

Illan antoisin esitys oli ehdottomasti tamperelaisen toisen polven flamencon **Suvi Helinin** nykymusiikkiin tehty soolo bata de cola –puvussa. Katsojalle ei alleviivatusti selvinnyt, minkälaisesta tanssijan kehityskertomusta Suvin yhdessä **Elina Pirisen** kanssa tekemä koreografia halusi esittää, mutta se ei ollut tarpeenkaan, sillä kokonaisuus oli rakennettu aivan ammattimaisella älyllä. Suvi Helin on taidokas tanssijanakin, mutta tässä soolossa tulivat voittopuolisesti esiin hänen loistavat kykynsä commedia dell’arte –tyyppisenä näyttelijänä. Teoksen alussa hahmoa riivasi henkiin herännyt hännysshame ja loppuosa oli vahvasti nykytanssin leimaamaa vapautunutta, selkeää, kaunista tanssia.

Maailman flamencot

MEXICO

Katia Enbuske

Zambra Contreras Avila, 27 vuotta, on kotoisin meksikolaisesta Aguascalientesin kaupungista. Hän on jo toisen polven flamenca, sillä hänen isänsä oli yksi meksikon tunnetuimmista flamencokitaristeista. Zambran mies, **Claudio**, on myös kitaristi ja heillä on yhteinen pieni tytär, nimeltään **Soleá**. Zambra perheineen on asunut Sevillassa jo kaksi vuotta flamencoä opiskellen. Työ on vihdoin tuottanut tulosta: elokuussa laulaja **José Heredia**, tanssija **Yolanda Heredian** isä, pyysi Zambraa ja Claudiota keikalle kanssaan.

“Esiinnyimme yksityisessä tilaisuudessa ja ihmiset pitivät meistä kovasti. Oli mahtava kokemus tehdä töitä José Heredian kanssa, sillä hän on hyvin monipuolinen ja voimakas laulaja, joka on laulanut myös **Farrucolle**, **La Trinille** ja **Antoniolle**. Meille oli suuri kunnia saada työskennellä hänen kanssaan,” kertoo Zambra.

Juttelimme eräänä helteisenä päivänä hänen terassillaan Trianan kaupunginosassa Sevillassa, ja Zambra kertoi muutakin omasta elämästään ja flamencosta Meksikossa:

FLAMENCOKOULUT

Flamenco tuli tunnetuksi Meksikossa 50-60 -luvulla. Meksikoon oli muuttanut paljon espanjalaisia, jotka järjestivät juhlia, joissa he lauloivat ja tanssivat. Tällä tavalla meksikolaiset tulivat kosketuksiin flamencon kanssa. Jo 60 -luvulla lähti eräs pariskunta, **Vargasit**, Espanjaan opiskelemaan flamencoä. He veivät flamencon myös ensimmäisinä Japaniin, joten hassua kyllä, japa-

nilaisten ensikosketus flamencoön oli meksikolaisen tanssiryhmän myötä!

Tanssikouluja on Meksikossa joka lähtöön: on joitakin todella hyviä, mutta on myös monia ihmisiä, jotka luulevat, että parin kolmen vuoden tanssiopintojen jälkeen he voivat pistää pystyyn oman koulun ja ryhtyä opettamaan. Oppilaita huijataan paljon: heille opetetaan rumbaa ja sevillanasta flamencon nimissä. Aikaisemmin tuotiin paljon opettajia Espanjasta asti pitämään tanssikursseja, nykyään tuonti on vähäisempää. Yleensä kiertueella olevia tanssijoita palkataan pitämään lyhyitä viikon tai parin kursseja. Monissa kaupungeissa, esimerkiksi synnyinkaupungissani Aguascalientesissa, on valtion perustamia kulttuurikeskuksia, joissa voi opiskella monenlaisia taiteita, myös flamencoä..

Flamencon suosio Meksikossa on kasvussa, siitä on tullut jonkinlainen muotijuttu. Muotijutulla on myös käänteinen puolensa: flamencosta on alkanut tulla imagoitaan yläluokan viihdettä. Joissakin kaupungeissa, esimerkiksi Monterreyssä, koulut ovat alkaneet nostaa tanssituntien hintoja, ja niistä on tullut todella kalliita – ja mitä laatuun tulee voisi sanoa, että mitä kalliimpi tunti, sen huonompi laatu.

Parhaat ja kuuluisimmat tanssikoulut ovat **Patricia Linaresin** *Instituto de Flamencología* Mexico Cityssä, **Enrique Sabas Santosin** koulu Monterreyssä ja **Raul Saucedon** koulu Cancúnissa. *Instituto de Flamencología* (Flamencologian Instituutti) johtaa tanssija Patricia Linares. Hän on jo vuosikausia tehnyt flamencoä niin Meksikossa kuin Espanjassakin. Hän on tanssin lisäksi opiskellut myös laulua, kitaransoittoa ja flamencon historiaa sekä tullut palkituksi Córdoban tanssikilpailuissa. Flamencologian Instituutissa annetaan myös kitara- ja laulutunteja, mutta muuten flamencomusiikin opetusta on valitettavan vähän. Kitaristin täytyy oikeastaan tulla tänne Espanjaan oppiakseen oikean tekniikan. Mieheni Claudion piti kulkea tanssikouluissa etsimässä säästäviä kitaristeja, joilta voisi ottaa tunteja.

Vuoden ympäri toimivissa tanssikouluissa on yleensä keväthuhla, jossa oppilaat pääsevät esiintymään. Tavallisesti ihmiset aloittavat tanssimisen näissä tilaisuuksissa ja muodostavat myöhemmin omia pikku ryhmiä, jotka esiintyvät erilaisissa yksityistilaisuuksissa. Voidakseen tanssia flamencoä Meksikossa ammattimaisesti ei tarvita todistuksia, eikä tanssiryhmillä ole mitään pääsykokeita, niin kuin täällä Espanjassa.

AMMATTILAISET

Nykyään Meksikossa on jo varsin paljon ihmisiä, jotka tienaavat leipänsä pelkästään tekemällä flamenco. Jotkut heistä opettavat kokopäiväisesti, toiset ovat esiintyviä taiteilijoita, jotka silloin tällöin pitävät myös lyhyitä kursseja. Parhaat esiintyvät taiteilijat ovat jatkuvasti tien päällä, sillä heille soitetaan ja tarjotaan työtilaisuuksia eri puolilla Meksikoa.

Meksikossa on itse asiassa lukuisia tanssiryhmiä, sekä suuria ja kuuluisia, että pieniä itsenäisiä ryhmittymiä. Suurimmat ryhmät ovat tietenkin nimekkäiden tanssijoiden perustamia: Patricia Linaresilla, Enrique Sabas Santosilla, **Raul Saucedolla** ja **La Winillä** on kullakin omansa. La Wini on **Carmen Amayan** sisarentytär. Hän syntyi Meksikossa ja on luonut uransa siellä, mutta hänessä on paljon mustalaisverta. Hän tanssii todella hyvin, temperamenttisesti ja voimakkaasti. **Antonio Canales** on kutsunut hänet tanssimaan ryhmässään.

Suurin osa tanssiryhmien käyttämästä musiikista tulee levyiltä, sillä monilla itsenäisillä esiintyvillä ryhmittymillä ei ole omaa kitaristia. Monella tanssikoulullakaan ei ole, ja niin tunneilla kuin kevätnäytöksissäkin käytetään yleensä äänitteitä. Se on surullista, sillä tanssijat eivät voi valita cieron, escobillan tai letrojen paikkaa. Jotkut kitaristit lähtevät Espanjaan opiskelemaan ja kun he palaavat Meksikoon, heidän ympärilleen muodostuu lisääoppiä janoavien kitaristien joukko. Espanjassa opiskelleet opettavat kotijoukoille partituureja ja falsetoja, ja näin musiikkitietous leviää eteenpäin.

Meksikossa on myös paljon flamencoja, jotka eivät ole meksikolaisia eivätkä espanjalaisia, mutta jotka ovat taitavia ja tekevät työnsä hyvin. Meksikolaiset pitävät kaikesta kansantaiteesta ja ottavat ulkomaisetkin flamencontekijät vastaan avoimin mielin.

TAPAHTUMAT

Meksikossa on joitakin flamencotapahtumia vuodessa. Yksi niistä on Aguascalientesin kevätkonkkinat eli *la Feria* huhtikuussa. Monterreyssä järjestetään joka lokakuinen flamencofestivaali jo viidettä vuotta ja Guanajatossa on loka-marraskuussa "*El Cervantino*"-niminen taidefestivaali, jossa teatteritaiteen ja nykytanssin

lisäksi näkee paljon flamenco. Mexico Cityssä on paljon tablaoita, joilla on viikoittaisia flamencoesityksiä. Esitykset ovat yleensä viikonloppuisin, torstaisin, perjantaisin ja lauantaisin.

FLAMENCA DE SEGUNDA GENERACIÓN

Tutustuin flamencoön isäni kautta, joka oli kitaristi. Lapsesta asti kuuntelimme siskoni kanssa flamenco-musiikkia, niin laulua kuin kitaran soittoa. Isäni työskenteli esiintyvien flamencoryhmien kanssa ja myös äitini on aficionada, flamencon ystävä. He halusivat meidän oppivan tanssimaan ja niin päädyimme Aguascalientesin kulttuuritaloon opiskelemaan. Flamencon lisäksi siellä opetetaan myös balettia, kansantanssia ja nykytanssia.

Kulttuuritalossa aloitin ensin klassisen baletin opinnoilla, vuosina 1981-85. Ensimmäinen flamenco-opettajani oli tanssija nimeltä **Teresa Rodriguez**, erään härkätaistelijan tytär. Olin silloin, vuonna 1984, 10-vuotias. Muita Aguascalientesissa vierailleita opettajiani olivat **Dolores Madraso**, **Lupita Garcia Cela** ja Patricia Linares. Patricia Linares on heistä kuuluisin. Hän on kaikkein ammattilaismaisoin ja on vaikuttanut erittäin paljon Meksikon flamencoelämään. Opettaessaan tanssia hän opettaa myös paljon flamencon teoriaa; historiaa ja musiikkia. Hänen tuntinsa ovat intensiivikursseja, minä opiskelin hänen johdolla kuukauden. Tunnit pidettiin aamupäivällä, ensin oli kaksi tuntia tanssia ja sen jälkeen tunti historiaa. Meillä ei ollut mitään loppukoetta, kukin opiskeli omilla ehdoillaan. Patricia Linares kävi opettamassa Aguascalientesissa vuonna 1991, jolloin pääsin osallistumaan hänen kurssilleen. Hän asuu Mexico Cityssä, jossa hänellä on aiemmin mainitsemani flamencokoulu. Koulussa käy paljon väkeä, ja Patricia Linares pitää siellä tunteja päivittäin. Häntä myös kutsutaan paljon eri puolille maata pitämään kursseja.

Sisareni ja minä olemme olleet onnekkaita, sillä meillä on ollut isämme **Daniel Contreras**. Hänen ansiostaan meillä on ollut töitä, sillä sen lisäksi, että hän on kuuluisa Meksikossa ja soittanut mm. La Winin tanssiryhmässä, hän on työskennellyt kitaristina myös Italiassa ja USA:ssa. Hän asui Espanjassa monta vuotta opiskellen kitaran soittoa Barcelonassa, Sevillassa ja muualla

Andaluciassa. Vuonna 1972 hän voitti Espanjassa pal-
kinnon yhtenä parhaista ulkomaalaisista flamenco-
kitaristeista. Työskenneltään vuosikausia kitaristina
useille ryhmille isäni halusi lopettaa matkustamisen ja
säestämisen ja viettää aikaansa mieluummin perheen-
sä kanssa. Ei hän halunnut lakata soittamasta, mutta
hän soitti mieluummin tyttärilleen ja opasti meitä fla-
mencon saloihin. Hän hankki meille keikkoja ja me hä-
nelle. Pystyimme luottamaan toinen toisiimme. Isäni
oli maineikas kitaristi ja me hänen tyttärinään saimme
tietenkin osamme kunniaa, joten töitä riitti mukavas-
ti. Kaksoissisarini esiintyy edelleen aktiivisesti, ja hä-
nestä on tullut jo varsin kuuluisa tanssija, jolla on ihan
omaa nimeä.

Esiinnyin ensimmäisen kerran 12 tai 13-vuotiaana
Aguascalientesin Feriassa. Feriaan kokoontuu paljon
härkätaisteluista kiinnostunutta väkeä ja taistelujen jäl-
keen he kokoontuvat mielellään tablao-tyyppisissä baa-
reissa. Aguascalientesissa on jo vanhastaan paljon
tablaota. Ensimmäisen tablaon nimi oli *El Rincon
Sevillano* eli sevillalainen nurkka. Sen jälkeen on ollut
monia muita, *El Miura*, *Las Divisas*, pari mainitakseni.
Juuri *El Miurassa* esiinnyin ensimmäisen kerran. Tans-
sin ensi alkun vain yhdessä numerossa, siskojeni kans-
sa tietenkin.

Tein töitä isäni ja sisarieni kanssa useita vuosia.
Esiinnyimme tablaoissa eri kaupungeissa: Aguascali-
entesissa, Monterreyssä, Guerrerossa, Tapicossa,
Durangossa. Aluksi minut laitettiin tanssimaan garroti-
nia, tangosta tai sevillanasta, tai jos kyseessä olivat yk-
sityiset juhlat, niin buleriasta. Yleensäkin esityksissä tans-
sitaan kaikkein perinteisimpiä ja iloisimpia paloja. Se
on mitä yleisö haluaa ja mitä artistit osaavat. Meksi-
kosta ei taida edes löytyä laulajaa, joka osaisi laulaa
esimerkiksi por siguiriyas. Suosituimmat esitettävät palot
ovat alegrías, fandangos, sevillanas, tangos ja tientos.
Myöhemmin muodostin oman ryhmän, jossa tanssin
soolonumeroita ja meillä oli sekä kitaristi, että laulaja.
Ihmiset tilaavat mieluummin ryhmän, jolla on käytös-
sään elävä musiikki.

En ole koskaan antanut tanssitunteja, sillä en tunne it-
seäni tarpeeksi valmiiksi opettamaan. Mieluummin otan
tunteja koko ajan. Flamenco on kuitenkin auttanut mi-
nua taloudellisesti: esiintymällä olen tienannut tarpeek-
si rahaa ostaakseni esiintymisvaatteeni ja ottaakseni li-
sää tanssitunteja. Olen tanssimalla kustantanut yliopis-
to-opintoni graafisen suunnittelun linjalla.

Tulin Espanjaan oppiakseni lisää flamencosta, sillä pää-
dyin Meksikossa tilanteeseen, jossa en voinut enää oppia
lisää opettajiltani. Tunsin, että minun tarvitsi oppia uusia
asioita, eikä pelkästään tanssin saralla, vaan myös laulun
ja kitaran suhteen. Sevilla on yksi parhaista paikoista
oppia flamenco, niin tanssia, laulua kuin kitaran
soittoakin. Voin valita valtavasta tarjonnasta minulle so-
pivimmat tunnit ja olen vähitellen löytämässä oman tyylini.

Flamencokouluja Meksikossa:

Instituto Mexicano de Flamencología
Rosas Moreno Nro 39, Colonia San Rafael
Mexico City
Peña Flamenca El Duende
Calle Belgica No 027-102, Colonia Portales
Mexico City
Peña Flamenca Manuel Torre
Avenida Madero 512-A-G-5
Aguascalientes
Peña Flamenca Naranjito de Triana
Centro Cultural Plaza Fátima
Monterrey
puh. (+52) 8335-6099, 8335-6159, 8356-5693

FLAMENCO TATIANA NARANJAN kanssa

*alkeis- ja jatkotason tiiviskurssit, myös lapsille
maalis-huhti-toukokuu 2003*

La 11.00-12.00 SEVILLANA

(lapset ja aikuiset yhdessä)

Aleksanterin teatterin balettiluokka 3krs.

Ti, To 17.00-18.00 lapset (rytmi, ryhti, ryhmä)

Ti, Ke, 18.15-19.15 aikuiset alkeet

To (tanssitekniikka+tangos)

Ti, To 19.30-20.30 aikuiset jatko

(tanssitekniikka+koreografia)

Ke 19.15-20.15 jumppa ja venyttely

Pop- ja Jazz konservatorion tanssiluokka

Arabiankatu 2. 1 krs

Lisätietoja ja ilmoittautuminen

flamenco@petrotur.com

tai puh. +358 440714417 Tatiana

P.S. Kysy perhealennusta!

"Mustalaisten Mick Jagger San Fernandosta"

CAMARÓN

1950-1992

Erika Alajärvi

José Monje Cruzin kuolemasta tuli viime heinäkuussa kuluneeksi kymmenen vuotta. Hänestä tuli jo eläessään flamencolaulun ikoni aluksi nimellä **el Camarón de la Isla** lyhentyen myöhemmin muotoon **Camarón**. Vuosipäivää muistettiin Espanjassa mm. julkaisemalla muutama uusi biografia sekä levy **POR CAMARÓN**, jossa nuoret flamencot laulavat Camarónin tunnetuksi tekemiä kappaleita tai itse Camarónista.

Camarónin tausta

Joulukuun alkupuolella 1950 syntyi El Carmenin kadulla Callejuelan korttelissa Muy Noble y Muy Leal Ciudad de San Fernandossa, joka paremmin tunnetaan nimellä La Isla, pieni mustalaispoika **Juana Cruz Castron** ja **Juan Luis Monjen** perheeseen. Poika oli heidän seitsemäs lapsensa. Hän sai nimekseen José Monje Cruz. Camarónin äiti tuli perheestä, jota voi kuvailla sanoilla "canastera y cantaora". Hän oli kasvanut San Fernandossa mustalaiskortteleissa, jossa flamenco oli elämäntapa. Perhelegendan mukaan Juana synnyttikin Camarónin buleriasta laulaen. Camarónin isä oli ammatiltaan seppä. Myös hän lauloi vaikkakaan ei ammatikseen. Isän kuolema toi perheeseen köyhyyden ja nälän. Camarónin varhaisia vuosia voisikin kuvailla seuraavilla letroilla:

*En la Isla yo nací
Me crié al pie de una fragua
Mi madre se llama Juana
y mi padre era Luis
y hacia alcaiyatitas gitanas.
(Fandangos de Niño Gloria)*

*A la iglesia mayor fui
a pedirle al Nazareno
que me salvara a mi padre
y me contestó que no
que me dejaba a mi madre
(Siguiriyas)*

*Cuando los niños en la escuela
estudiaban por la mañana
mi niñez era fragua
yunque, clavo, y alcayata
(Solea)*

Synnyin La Islalla
kasvoin ahjon juurella
Äitini nimi on Juana
ja isäni nimi oli Luis
ja hän takoi rautakoukkuja.

Menin suurimpaan kirkkoon
pyytämään nasaretilaiselta
että hän pelastaisi isäni
ja hän vastasi minulle että ei
että hän jättää minulle äitini.

Kun toiset lapset koulussa
opiskelivat aamuisin
oli lapsuuteni ahjo
alasin, naula ja rautakoukku.

Taiteellinen ura

Camarónin taiteellinen ura käynnistyi San Fernandossa jo poikana. Hän kulki ystävänsä **Rancapinon** kanssa laulamassa Cádizin baareissa ja San Juan de Diosin aukiolla pikkurahasta. Hän esiintyi myös *Pan, Amor y Juventud* –nimisessä kokoonpanossa pitkin La Islaa. Vakituinen vierailupaikka oli *Venta de Vargas* San Fernandossa, jossa nuori José kävi kuuntelemassa kaikkia alueen suuria laulajia.

Viisitoistavuotiaana José Monje Cruz lähti Malagaan esiintymään. Pian sen jälkeen hän solmi sopimuksen madridilaisen tablaon *Torres Bermejasin* kanssa. Juuri tässä tablaossa **Paco de Lucian** isä kuuli ensi kerran Camarónin laulavan ja niin alkoi vuosia kestänyt hedelmällinen yhteistyö kahden flamencomaaailman ikonin Camarónin ja Paco de Lucian kesken. He olivat hyvin nuoria, luovia, innokkaita ja kunnianhimoisia sekä erinomaisia flamencon tulkitsijoita. Yhteistyön tuloksena syntyi vuosien 1969 ja 1977 välisenä aikana yhdeksän levyä. Ennen kohtaamistaan Pacon kanssa Camarón ehti levyttää **Sabicaksen** ja **Antonio Arenaksen** kanssa, mutta ensimmäisellä hänen uralleen tärkeällä levyllä häntä säesti Paco de Lucia. Kyseisen levyn A-puolen tangoksesta tuli hetkessä kaupallinen menestys. Sen vaikutuksesta kaikkialla laulettiin "a rin tin tin, a la bim bom bera". Levyä kritisoitiin, mutta se aiheutti sensaation ennenkaikkea ammattilaispiireissä. Aficionadojen oli sen sijaan vaikeampi hyväksyä ehdotuksia, jotka järkyttivät vallitsevan mairenismin, **Antonio Mairena** perinteen, perusteita.

Aikakautta Pacon kanssa voisi nimittää erityisen yhteistyön ajaksi. Yhteiset levyt tuotti Pacon isä, joka myös vastasi suurelta osin sanoituksista. Levyiltä löytyy yhteensä 26 eri flamencomapalaa. Ensimmäinen uudistusritys tällä saralla tuotti canten, jolle parivaljakko antoi nimen canastera. La canastera on yhdistelmä fandagos de Huelvaa ja fandangos de Málaga, mutta kappaleen erikoisuus piilee varsinaisesti sen letroissa ja tulkinnassa; toinen ja kolmas letra käsittelevät tangos canasterolle tyypillisiä teemoja, kun taas viimeisen letran aihe viittaa lähinnä siguiriyen ja soleán aihepiireihin. Eräs Camarónin ja Pacon esittämä uutuus oli flamencolle epätavallinen kertosaikojen käyttö letrojen välissä.

Vuonna 1979 julkaistu levy *La Leyenda del Tiempo* on ollut useiden tutkimusten kohteena. Levystä alkoi uusi aikakausi Camarónin ja koko flamencon historiassa. se oli jättiharppaus flamencon uudistamisen tiellä. Levyn tuottaja vaihtui Paco de Lucian isästä **Ricardo Pachóniksi**. Nuori **Tomatito** säesti Camrónia yhdessä **Raimundo Amadorin** kanssa. Jälkimmäinen edusti flamencon ja rockin fuusiota. Levyllä on rohkeasti yhdistetty rock- ja jazzmusiikille tunnusomaisia instrumentteja. Letrojen sanoituksiin oli haettu innoitusta kirjallisuudesta, kuten **Federico Garcia Lorcan**, **Fernando Villalón** ja **Omar Khayamin** runoista. Useat teemoista oli flamencomaailmasta karkoitettua **Kiko Venenon** käsialaa. Hämmästyksen aiheutti myös laulajan imagonmuutos. Camarón oli kasvattanut parran ja lyhentänyt nimensä El Camarón de la Islasta pelkäksi Camaróniksi. *La Leyenda del Tiempoa* myytiin seuraavan kolmen vuoden aikana huomattavasti enemmän kuin aikaisempia levyjä, vaikka kritikat ja puristit karsastivat levyä. Monet mustalaiset palauttivat levyn kauppaan uskoen, että Camarón ei itse laulanut levyllä.

Kahdeksankymmentäluvulla Camarónin taiteellinen ura täytyi voittokuluista, lolailoista ja pääasiassa huumeidenkäytöstä aiheutuneista terveydellisistä ongelmista. Vuosien 1981 ja 1992 välillä hän levytti seitsemän levyä. Hänen *Soy Gitano* –levynsä teki flamencomaaailman historiaa rikkomalla ensimmäisenä kultalevyn myynnin rajan. Camarónin uudistusmieli ei tälläkään ajanjaksolla ulottunut compákseen. Kaikki lajit pysyivät tunnistettavina. Hän pikemminkin esitteli oman aikansa vaikutteita flamencoön. Tästä huolimatta hän oli uskollinen flamencon alkuperälle. Camarón mullisti flamenco absoluuttisesta puhtaudesta käsin.

Camarónin merkitys

Camarón oli 1900-luvun yksi merkittävimmistä ja innovatiivisimmista flamencolaulajista. Hänen laulullaan on ollut valtava merkitys nykyiseen flamencotraditioon ja flamenco nuevoon. Hänestä tuli kulttihahmo Espanjan mustalaisten ja nuorten intellektuellien parissa. Camarón laajensi flamencon suosiota perinteisestä alakulttuurista laajemmalle kuin yksikään toinen laulaja kolmeensataan vuoteen. Hän oli ristiriitainen yhdistelmä kaupallisuutta ja syvää perinteistä cantea. Camarón oli *cantaor por derecho*.

Vaikka Camarón uudistikin paljon flamencolaulua, hän itse haki oppinsa kuuntelemalla aina kun mahdollista vanhoja laulajia. Hänen laulussaan oli vahva cadizilainen perintö. Suurimmat vaikuttajat olivat cadizilaiset **La Perla** ja **Antonio el Chaqueta**. Heille molemmille Camarón omisti kunnianosoituksen levyllään *Te lo dice Camarón* kappaleilla *Tu Mare Rosa* (La Perlan äiti) ja *Homenaje a "Chaqueta"*. Jälkimmäisessä hän moittii flamencon "puhdasoppisia" näiden kahden laulajan tuntemisen puutteesta:

*Que penita más grande
que en esas peñas flamencas
no tengán un cacho foto
ni tuyo ni de La Perla
(soleá)*

Mikä suuri häpeä
että noissa flamencopeñoissa
ei ole edes yhtä kuvaa
ei sinusta eikä La Perlasta

Monet Andalucian flamencot muuttivat 1950-luvulla Madridiin paremman toimeentulon toivossa. Madridista tuli eri flamencotraditioiden sulatusuuni. Monet ensimmäiset polven laulajat jatkoivat oman alueensa perintöä, mutta toinen sukupolvi kasvoi jo erilaisessa flamencoilmapiirissä, ja lauloi erilaista cantea. Myös Camarón muutettuaan Madridiin omaksui tämän uuden tavan laulaa säilyttäen kuitenkin samaan aikaan vanhan perinnön.

Persoonansa ja äänensä vuoksi Camarón on saanut lukuisia jäljittelijöitä. Hän liittyy vahvasti tangoksen ja bulerían esitystavan uuteen tyyliin. Loistavan äänenhallintansa vuoksi hän kykeni liukumaan eri äänenviritysten välillä. Tämä lähes itämaiselta kuulostava laulutapa oli Camarónin tavaramerkki ja sitä on imitoitu runsaasti. Vanhemmilla levyillä on runsaasti eri flamencopaloja, harvinaisiakin. Uudemmilta löytyy myös laulelmia eri paloihin. Suurin osa näistä laulelmista kuulostaa kuitenkin hyvinkin flamencolta johtuen juuri Camarónin laulutavasta. Yhdessä Paco de Lucian ja Tomatiton kanssa Camarón rakensi perustaa flamenco uuevolle.

Camarón kuoli torstaina 2.7.1992 kotonaan San Fernandossa. Hiukan yli vuosi kuolemansa jälkeen Paco de Lucia kertoi Caña-lehden haastattelussa seuraavasti:

"Josélla oli paljon muusikon ominaisuuksia eikä se ole tavallista laulajien keskuudessa. Yleensä ihmiset eivät tiedä miksi joku laulaa hyvin. Camarónin voiman salaisuus taiteilijana oli hänen kyyssään virittää äänensä. Camarón tiesi ja tunsikin rajansa. Hänen korvansa oli maagisen tarkka. Nyt hän on jumalhahmo flamencoille, mutta hänen eläessään väittelin ihmisten kanssa, jotka sanoivat, että hän on Mairenan kopio tai jonkun muun kopio. Nyt samat ihmiset ihailevat häntä. Kesti pitkään tulla ihailluksi luultavasti johtuen puristien asenteista. Hullaannuin Camaróniin Jerezissä. En voinut ymmärtää, että jollakulla olisi kaikki: laulun virheettömyys, äänen viritys ja hallinta, maku. Hänellä oli kaikki. Minusta tuli camaronero ainiaaksi."

lähteet:

Calvo, P. & Gampo, J.M. 1994: Historia-guia del Nuevo Flamenco: El Duende de Ahora
Montiel, E. 1993: Camarón, Vida y Muerte el Cante
Moore, J.: El Camarón and the Cádiz Tradition.
(<http://ling.ucsd.edu/~moore/flamenco/camaron.htm>)
Revista de Flamencología: numerot 2/95 ja 3/96

Because of his personal character and the sound of his voice, the generations of cantaores coming after him consider his style as a model to be followed. He won the National Award of the Chair of Flamencology and the Mairena de Alcor contest.

Milena Urmas

Mi flamenco

**29-vuotias helsinkiläinen opiskelija
harrastanut flamencon lisäksi balettia, steppiä ja
itämaista tanssia
opettanut flamenco Helsingin Tanssiopistossa
vuodesta 1991
opettanut myös eri puolilla pääkaupunkiseutua
sekä Joensuussa ja Turussa
Helsingin Flamencoyhdistyksen jäsen ja Letran
toimittaja**

Milena Urmas. Kuva Hanna Nyénki

24

Aloin tanssia viisivuotiaana. Flamenco löytyi baletin ja stepin kautta yksitoista vuotta myöhemmin. Baletin kurinalaisuus vaihtui kertaheitolla flamencon ihmeelliseen maailmaan. Oli niin mieletöntä löytää omasta kropasta uusia puolia. LANTIO! Mitä ihmettä? Aiemmin jäykkä keskivartalo pääsi liikkumaan ja sellainen yleinen baletin keveys vaihtui juurevuuteen ja maanläheisyyteen. En osaa sanoa, mikä flamencossa vei mukanaan. Tänään elämää olisi vaikeaa kuvitella ei niinkään ilman flamenco kuin ilman tanssia.

Innostuin flamencosta niin, että treenasin alusta alkaen kymmenisen tuntia viikossa. Aloitin pienessä Tanssityttö-tanssikoulussa Helsingin keskustassa. Ensimmäisinä opettajinani oli **Taru Levomäki** sekä **Hanna-Kaisa Aho-nen**. Vuosien varrella olen käynyt lukuisien kotimaisten ja ulkomaisten opettajien tunneilla ja kursseilla. Mm. **Katja Lindroos, Anna Niinimäki, Reima Nikkinen, Chenchu, Eva Rojano, Leonor Moro, Andres Marín, Carmen Cortés, Belén Maya** ovat olleet opettajiani. Ehdottomasti suurin idolini on Belén Maya. Hänen vartalonkäyttönsä sai minut ajattelemaan flamenco ihan uudesta näkökulmasta.

Helsingin Tanssiopistossa aloitin opettamisen vuonna 1991. Näin jällenpäin ajatellen, olisi ehkä kannattanut harkita asiaa ja treenailla rauhassa vielä muutama vuosi, mutta silloin tarjoutunut tilaisuus oli tietysti houkutteleva ja ainutlaatuinen. En oikeastaan halua edes ajatella, millainen opettaja silloin olin. Luulisin, että kehitystä on tapahtunut. Opettamisen ohessa muille projekteille ei ole jäänyt aikaa eikä voimia. Tanssijana urani kohokohta tähän mennessä on ollut **Erika Alajärven Al golpe**. Myös **Sampsu Peltosen** kanssa tanssittu duo on minulle tärkeä.

Ehkä suhdettani flamencoon voisi kutsua viharakkaussuhteeksi. Se on erittäin rakas harrastus, joka on tuonut mukanaan sellaisia asioita ja ihmisiä, joihin en olisi muuten törmännyt. Flamenco on tuonut sekä harrastuksena että työnä elämäni rakkaita ihmisiä, kollegoja, tuttuja sekä tuhansia oppilaita. Toisaalta se on myös opettanut nöyräksi. Se flamencossa on just niin makeeta, että matka on loputon. Sitä on ihan turha kuvitella itsestään liikoja, että olisi jotenkin valmis. On mielettömän nastaa fiilistellä perusasioilla.

Tulevaisuudessa jatkan varmasti vielä opettamista, mutta kroppa ei tietenkään kestä tätä tahtia loputtomasti. Olisi mielettömän kivaa päästä mukaan erilaisiin tanssi-projekteihin eli haluaisin keskittyä myös omaan tanssimiseen opettamisen ohessa.

Flamencossa minulle tärkeää on tunne. Kuulostaa karsean kliseiseltä, mutta joskus jokin vaan kolahtaa. Ei sen tarvitse olla sen kummempaa kuin jokin miele-tön markkeeraus tai sitten se lempibiisi, joka rokkaa aina sydämeen saakka. Joskus katsomossa istuessaan ei voi mitään sille, että kyyneleet nousee silmiin. Silloin toisen ihmisen duende on koskettanut.

Letrassa alkaa uusi palsta, jossa flamencon ammattilaiset ja harrastajat iästä, sukupuolesta ja tasosta riippumatta kertovat omasta suhteestaan flamencoon. Mitä flamenco merkitsee? Milloin se on astunut elämään? Miten se on muuttanut elämää?

JÄSENMAKSU 2003

Yhdistyksen syyskokous vahvisti varsinaisen jäsenen jäsen-maksun määräksi 20,20 euroa ja samassa taloudessa asuvan ns. perhejäsenen maksuksi 8,40

euroa, mihin ei kuulu Letran vuosikerta. Liittymismaksuksi vahvistettiin 8,40 euroa.

Alla on irti leikattava maksulomake jäsenmaksua varten.

Vanhat jäsenet: Maksa vuosimaksu 20,20 euroa tai 8,40 euroa
viimeistään 15.1.2003.

Samassa taloudessa asuva perheenjäsen: jäsenmaksu on 8,40 euroa. Tällöin kuhunkin talouteen lähetetään vain yksi Letra.

Uudet jäsenet: Uuden jäsenen jäsenmaksu ja liittymismaksu yhteensä 28,60 euroa, eli 20,20 e + 8,40 e.

Mikäli jäsenmaksun maksaa puolestasi joku muu, ilmoita Eija-Liisa Linnapuomi-Kanervalle: eija-liisa.linnapuomi@kolumbus.fi, tai p. 050 514 8343.

Muista viitenumero.

25

Osoitetiedot: Jos yhteystietosi muuttuvat, ilmoita uudet tiedot jäsenrekisterin-hoitajalle joko sähköpostitse anne.lamberg@metso.com tai puh. 040 52 12 763.

Saajan tilinumero Mottagarens kontonummer	Nordea 206518-21707	TILISIIRTO GIRERING Viesti Meddelande	
Saaja Mottagare	Helsingin Flamencoyhdistys ry.		
Maksaja Betalar			
Allekirjoitus Underskrift		Viitenumero Referensnummer 1012	
Tililtä n:o Från konto nr		Eräpäivä Förfallodag 15.01.2003	euroa

KERRO MIELIPITEESI LETRASTA!

Haluamme kehittää Letraa, jotta siitä olisi kaikille flamencon harrastajille – uusille ja vanhoille – entistä enemmän hyötyä ja iloa. Auta kertomalla mielipiteesi!

Voit vastata myös osoitteessa www.saunalahti.fi/flamyhd/

Minkä yleisarvosanan antaisit Letralle kouluasteikolla 4 – 10? _____

Perustelut: _____

Millaiset artikkelit **kiinnostavat** sinua **eniten**?

(merkitse 3 mielestäsi tärkeintä)

- ☐ kotimaiset haastattelut
- ☐ kotimaisten esitysten arvostelut
- ☐ ulkomaiset haastattelut
- ☐ ulkomaisten esitysten arvostelut
- ☐ henkilökuvat
- ☐ flamencon historia ja teoria
- ☐ ohjeet ja vinkit
- ☐ levyarvostelut

Millaiset artikkelit **kiinnostavat** sinua **vähiten**?

(merkitse 3 mielestäsi vähiten tärkeintä)

- ☐ kotimaiset haastattelut
- ☐ kotimaisten esitysten arvostelut
- ☐ ulkomaiset haastattelut
- ☐ ulkomaisten esitysten arvostelut
- ☐ henkilökuvat
- ☐ flamencon historia ja teoria
- ☐ ohjeet ja vinkit
- ☐ levyarvostelut

Millaisia muita artikkeleja haluaisit Letrasta lukea? _____

Terveiseni Letran toimitukselle: _____

Kaikkien 10.1.2003 mennessä vastanneiden kesken arvotaan lippu Helsingin flamencofestivaalin Savoyn pääkonserttiin. Jos haluat osallistua arvontaan, jätä yhteystietosi, esim. sähköpostiosoite tai puhelinnumero:

Voit myös jättää vastauksesi peñalle sille varattuun paikkaan.

Leikkaa vastauksesi irti, näyttää se kaksinkerroin ja liimaa postimerkki.

KIITOS VASTAUKSESTASI!

Liimaa tähän
0,60 euron
postimerkki

Letran toimitus / Terhi Ketolainen

Karhutie 20 A 4

00800 Helsinki

Tällä palstalla Helsingin Flamencoyhdistys ry:n jäsenet voivat ilmaiseksi ilmoittaa myytävänä olevista flamencotarvikkeista.

ILMOITUSHINNAT JA KOOT LETRASSA

1/1	sivu	170 e	155x247 mm
1/2	sivu	85 e	155x120 mm
1/4	sivu	42 e	155x60 mm
1/4	sivu	42 e	74x120 mm
1/8	sivu	21 e	74x60 mm

OHJEITA LETRAAN KIRJOITTAVILLE:

Jutut toimitetaan mieluiten sähköpostilla tai levykkeellä Tove Djupsjöbackalle joko Word tai RTF (Rich Text Format) -muodossa.

Älä laita juttuun ylimääräisiä muotoiluja (sisennyksiä, tavutuksia tms.)
Paperikopio mukaan!

e-mail: tove.djupsjobacka@helsinki.fi

Liitetiedostot RTF-muodossa. Lyhyet jutut voit kirjoittaa sähköpostiviestinä.

digitaalista kuvalähetysistä (tif, jpg,, pdf)
kysy ennen suuria posteja anu.allt@saunalahti.fi,
p. (09) 764 779

Aineiston jättö Letran numeroon 1/2003 viimeistään 8.3.

PEÑAN SALIN VUOKRAUS

Helsingin flamencoyhdistyksen salia voi vuokrata opetus- ja harjoituskäyttöön kuka tahansa.
Salin osoite on Pohjoisesplanadi 2.

Hinnat: Opetuskäyttöön

Jäsenille: Pieni sali 7 e/h
Iso sali 12 e/h
Muille: Pieni sali 9 e/h
Iso sali 14 e/h

Harjoituskäyttöön

Pieni sali 4 e/h
Iso sali 7 e/h
Pieni sali 6 e/h
Iso sali 9 e/h

Tiedustelut ja salivaraukset:

Auli Kaartinen, p. (09) 351 4781, 050 305 7392

HALUAAKO TUTTUSI LIITTYÄ HELSINGIN FLAMENCOYHDISTYKSEEN?

Vuotuisen jäsenmaksunsa maksanut saa neljästi vuodessa ilmestyvän Letran ja 10-30% alennuksen kaikista yhdistyksen järjestämistä tapahtumista. Vuosimaksu on 20,20 e, kerran maksettava liittymismaksu 8,40 e.

Jäseneksi liittyminen: Maksa 28,60 e yhdistyksen tilille Nordea Hakaniemi 206518-21707. Ilmoita nimesi, osoitteesi ja puhelinnumerosi tai sähköpostiosoitteesi viestikohdassa. Liittyttyäsi Sinulle lähetetään noin kahden viikon sisällä jäsenkortti sekä kuluva vuoden jo ilmestyneet Letrat.

Lisätietoja: Eija-Liisa Linnapuomi-Kanerva p.050 514 8343, (09) 482 970
eija-liisa.linnapuomi@kolumbus.fi

*HOMENAJE AL CHAQUETA
SOLEARES*

(Antonio Humanes / José Monje)

*El Chaqueta está en el cielo
La soleá de Cádiz
Con Antonio fue muriendo.*

*La fragua ya no se escucha
El yunque mío se queda
Que no se pierde los cantes
Que dejó Antonio Chaqueta*

*Que metal de voz tenía
Cantaba mejor que tós
Por soleá y bulerías*

*Que penita más grande
Que en esas peñas flamencas
No tengan un cacho foto
Ni tuyo ni de la Perla*

*El Chaqueta on taivaassa
ja Cádizin soleá
kuoli Antonion kanssa.*

*Pajassa on hiljaista
alasin on vaiennut
Älköön kadotko
Antonio Chaquetan laulut.*

*Mikä metalli äänessään
hän lauloi paremmin kuin kukaan
soleaan ja buleriaan.*

*Mikä suuri häpeä
että noilla flamencopeñoilla
ei ole edes yhtä kuvaa
ei sinusta eikä La Perlasta.*